

Τα «Αρχαιολογικά» επιμελείται η Κατερίνα Τσεκούρα.

Παροράματα τεύχους 78

1. Στο άρθρο της κ. Ε. Αθανασίου «Γράμμα η' έναν νέο ζωγράφο» (σελ. 81), οι λεζάντες των εικόνων είναι οι εξής:
Εικόνα σελ. 81: Δείγμα μονοχρωματικής αντίληψης σε μιάρο.
Εικόνα σελ. 82: Ακραίες μαγερισμός της μορφής (απόσπασμα από την Προδοσία του Ιούδα). Καθεδρικός και μοναστηριακός ναός Montpèrie (Σικελία).
Εικόνα σελ. 83: Έργο χρωματικής αντίληψης με ισορροπία καθάρων χρωμάτων (Ε. Αθανασίου).
2. Στο άρθρο της κ. Μ. Μανούβη «Το Καστέλι του Πόρου» (σελ. 58):
Σελ. 59: «αν η πόλη... 4ο αι.» να διαβαστεί «αν το νησί καταστράφηκε από τους Γότθους τον 4ο αι., όπως πιθανολογεί ο Ν. Φαράκλας για την Τροϊάνα».
Σελ. 61: «νεοκλασικού στυλίου» να διαβαστεί «νεοκλασικισμού».
Σελ. 61, λεζάντα εικόνας 4: Η φράση «Στην κορυφή... κυπαρισσία» να διαβαστεί κάτω από την εικόνα 5 (σελ. 62).
Σελ. 63: «Αποστόλου» να διαβαστεί «Αποστόλη».
Σελ. 64: «στην αρχιτεκτονική και την πολεοδομική» να διαβαστεί «με τα ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά και πολεοδομικά χαρακτηριστικά».

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Ελληνοαμερικανικών Εκπαιδευτικών Ίδρυμα Εργαστήριο Ελευθέρων Σπουδών Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Ενηλίκων στο Κολέγιο Αθηνών Ειδίκευση στη Μουσειολογία/Πολιτιστική Διαχείριση

Ο κύκλος σπουδών Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών διene τη δυνατότητα στους σπουδαστές του να ειδικοποιηθούν στη Μουσειολογία/Πολιτιστική Διαχείριση. Αποτελείται από 7 μαθήματα (4 υποχρεωτικά και 3 επιλογής). Ειδικός σύμβουλος σπουδών αξιολογεί τη μέχρι σήμερα εκπαίδευση ή άλλη εμπειρία των σπουδαστών, και τους βοηθάει να καταρτίσουν το κατάλληλο γι' αυτούς πρόγραμμα σπουδών.

Βεβαίως, οι σπουδαστές μπορούν πάντοτε να επιλέξουν μεμονωμένα όσα μαθήματα αναποκρίνονται στα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες ή τους στόχους τους, στην λογική της διεθνώς καθιερωμένων προγραμμάτων συνεχούς εκπαίδευσης (continuing education), που το Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Ενηλίκων επιτυχημένα έχει προσπορίσει στην ελληνική πραγματικότητα τα τελευταία 15 χρόνια.

Στον Κλάδο Ειδίκευσης στη Μουσειολογία/Πολιτιστική Διαχείριση αναλύονται οι βασικές αρχές, η φιλοσοφία και πολιτική των μουσείων και άλλων μη κερδοσκοπικών πολιτιστικών οργανισμών, τα μαθήματα που προσφέρονται καλύπτουν όλο το φάσμα των λειτουργιών και δραστηριοτήτων τέτοιων οργανισμών σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο. Τα θέματα εξετάζονται σε συνάρτηση με την εξέλιξη του θεσμού των πολιτιστικών οργανισμών, ώστε οι σπουδαστές να σχηματίσουν ολοκληρωμένη εικόνα για τη σημασία και το ρόλο τους στο χθες και το σήμερα. Στο πλαίσιο της κοινωνίας και της δυναμικής της, οι πολιτιστικοί αυτοί φορείς εξετάζονται ως ζωηνοί οργανισμοί που αφομοιώνουν τάσεις και νοσηριες και συμμετέχουν στην παραγωγή νέων ιδεών.

Ο Κλάδος Ειδίκευσης απευθύνεται σε όσους επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν στο χώρο του πολιτισμού, σε επαγγελματίες μουσείων, στελέχη εταιρειών και πολιτιστικών φορέων, καθώς και φοιτητές διαφόρων κατευθύνσεων.

Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων οι σπουδαστές:

- θα μπορούν να εφαρμόσουν βασικές αρχές της μουσειολογίας στο περιβάλλον του μουσείου.
- θα μπορούν να συμμετέχουν αποτελεσματικά σε πολλούς τομείς λειτουργίας πολιτιστικών οργανισμών.
- θα αποκτήσουν εξειδικευμένες γνώσεις και θα αναπτύξουν δεξιότητες ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους.

Υπευθύνες για την οργάνωση και επιμελεια του Κλάδου Ειδίκευσης: Θεανώ Μουσουρή και Αλεξάνδρα Νικηφορίδου.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ
Εισαγωγή στη Μουσειολογία
Αρχές Πολιτιστικής Διαχείρισης (Cultural Management)
Το Μουσείο ως μέσο επικοινωνίας
Εισαγωγή στην Εκπαίδευση στα Μουσεία

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΛΟΙΟΤΗΣ
Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης
Η επιστήμη της Ιστορίας της Τέχνης: Ερμηνεύοντας την εικόνα
Η Ιστορία του Μουσείου και της Συλλογής
Μουσεία και Νέες Τεχνολογίες
Κείμενα για Μουσεία και Εκδόσεις: Από τη θεωρία στην πράξη
Διαχείριση Συλλογών Έργων Τέχνης/Προληπτική Συντήρηση
Πολιτική και Κοινωνική Ιστορία της Νεότερης Ελλάδος

Αναλυτικό πρόγραμμα μαθημάτων και ενημερωτικό έντυπο διατίθενται από τη Γραμμάτεια Προγράμματος Επιμόρφωσης Ενηλίκων στο Κολέγιο Αθηνών, Στεφ. Δέλτα 15, Π. Ψυχικό, τηλ.: 6748153, 6798191.

Το έργο του Νορβηγικού Ινστιτούτου κατά το έτος 2000

Το Νορβηγικό Ινστιτούτο λειτουργεί στην Αθήνα από το 1989, συμπληρώνοντας πλέον δώδεκα χρόνια δράσης στους τομείς των κλασικών σπουδών, της αρχαιολογίας, της ιστορίας, αλλά και γενικότερα σε θέματα πολιτισμού.

Στις 8 Μαΐου 2001 πραγματοποιήθηκε εκδήλωση του Νορβηγικού Ινστιτούτου Αθηνών, στην οποία παρουσιάστηκε, από τη διευθύντρια του Prof. Synnøve des Bouvines, το επιστημονικό έργο της προηγούμενης χρονιάς, κατά την οποία συνεχίστηκαν τρία ερευνητικά αρχαιολογικά προγράμματα των προηγούμενων ετών.

Το πρώτο αφορά στο υποπεριοβρυτανικό φρούριο στην Πετροπηγή της Καβάλας, του οποίου η ανασκαφή και αποκατάσταση ολοκληρώθηκε το 1999. Το 2000 ξεκίνησε η μελέτη του υλικού, αρχής γενομένης από την κεραμική που βρέθηκε στο χώρο.

Το Νορβηγικό Ινστιτούτο Αθηνών πραγματοποιεί επίσης ανασκαφικές έρευνες στο ναό της Αθηνάς Αλέας στην Τεγέα, ήδη εδώ και μια δεκαετία περίπου. Η έρευνα βρίσκεται πια στη φάση της μελέτης του υλικού, παράλληλα όμως έχει ήδη ξεκινήσει και μια γενεαλογική έρευνα στην Αρκαδία, στην περιοχή γύρω από το ναό, με σκοπό να αποκαλυφθούν τα όρια της αρχαίας πόλης της Τεγέας (Norwegian Arcadia Survey-NAS). Κατά το έτος 2000, τα ευρήματα της επιφανειακής έρευνας παρείχαν τη δυνατότητα να καταρτιστούν χάρτες ανασκαφής, με βάση τους οποίους οι αρχαιολόγοι είναι σε θέση -σήμερα και όχι ακόμα με απόλυτη βεβαιότητα- να χαραχθούν τα όρια του οικισμού. Ενδιαφέροντα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα έχουν εντοπιστεί, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι τα επιφανειακά ευρήματα χρονολογούνται από το τέλος του βου αιώνα π.Χ. έως και τη ρωμαϊκή περίοδο. Τα περισσότερα, ωστόσο, φέρονται πως ανήκουν στην ύστερη κλασική και ελληνιστική περίοδο.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η ελληνονορβηγική υποθαλάσσια αρχαιολογική έρευνα (Greek-Norwegian Deep-Water Archaeological Survey). Πρόκειται για ένα πρόγραμμα τριετούς διάρκειας, στο οποίο συνεργάζονται η Εφορεία Ενωλίων Αρχαιοτήτων, το Νορβηγικό Πανεπιστήμιο Έρευνας και Τεχνολογίας του Τρόνχαιμ και, φυσικά, το Νορβηγικό Ινστιτούτο Αθηνών. Στόχος να εντοπιστούν και να χαρτογραφηθούν οι ενάλες αρχαιότητες της χώρας μας, σε μια κοινή προσπάθεια για τη διάσωσή τους. Το πρόγραμμα ξεκίνησε πειραματικά το 1999 από το χώρο των Βόρειων Σποράδων, ενώ πρώην η ερευνητική ομάδα μεταφέρθηκε στα Ιόνια νησιά, επιλεγώντας ως έδρα της το Βαθύ της Ιθάκης. Με τη βοήθεια υπερσύγχρονου τεχνολογικού εξοπλισμού χαρτογραφήθηκε η υποθαλάσσια περιοχή του Βορείου τμήματος της Ιθάκης, καθώς και ο χώρος μεταξύ της Ιθάκης και της Κεραλονήσιου. Η έρευνα εντόπισε ένα ναυάγιο της κλασικής περιόδου και δύο της ρωμαϊκής.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι, την χρονιά που πέρασε, το Νορβηγικό Ινστιτούτο Αθηνών διοργάνωσε σειρά σεμιναρίων και διαλέξεων, με ποικίλα θέματα που αφορούσαν στον πολιτισμό και την ιστορία.

Α. Δ.

Νεκροταφείο πεθαίνει

Το υστερομινωικό νεκροταφείο στην περιοχή των Αρμένων Ρεθύμνου Κρήτης αφανίζεται από την αδιαφορία των αρμοδίων Αρχών. Ανασκαμμένοι οι τάφοι, χωρίς καμία φροντίδα, καταρρέουν. Ο χώρος δεν είναι και «επίσημα αναγνωρισμένος», ενώ το νεκροταφείο αυτό έχει χαρακτηριστεί ως το «μεγαλύτερο υστερομινωικό νεκροταφείο της Ελλάδας»!

Εγκαινιάστηκε ο πρώτος ελληνικός οίκος δημοκρασιών

Στις 28 Μαΐου 2001 πραγματοποιήθηκαν τα εγκαινία του πρώτου ελληνικού οίκου δημοκρασιών Pantheon, ο οποίος ασχολείται κυρίως με τις πωλήσεις έργων τέχνης, επιπλών, κοσμημάτων και, γενικότερα, ειδών οικιακού εξοπλισμού. Ο οίκος Pantheon οργανώνει τις δημοπρασίες του βάσει γαλλικών προτύπων, δεδομένου ότι συνεργάζεται τόσο με γαλλικούς όσο και με αμερικανικούς οίκους δημοπρασιών. Η εταιρεία έχει χαρακτηρισμό παροχής υπηρεσιών, δεν διαθέτει δηλαδή η ίδια αντικείμενα που έχει στην κατοχή της· απευθύνεται σε όσους επιθυμούν να διαθέσουν τα αντικείμενά τους ή να προμηθευτούν οικιακά έργα.

Ο οίκος Δημοκρασιών Pantheon στοχεύει στη διενέργεια μίας δημοπρασίας κάθε εβδομάδα, καθώς και στην απόκτηση ενός χώρου σε μόνιμη βάση, όπου θα εκτίθεται τα προς δημοπρατήση αντικείμενα. Σχετικά με τους καταλόγους των αντικειμένων του οίκου δημοκρασιών Pantheon οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ενημερωθούν μέσω της ιστοσελίδας του: www.pantheonauctions.com.

Λ. Δ.

Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης «Γαία»

Στις 12 Ιουνίου 2001 άνοιξε τις πύλες της στο κοινό η «Γαία», το νέο Μουσείο Γουλιανέρη Φυσικής Ιστορίας Βέροιας, ο όρος «μια» είναι ακούσιος απλουστευτικός στην περίπτωση αυτή, αφού ουσιαστικά η «Γαία» είναι ένας υπεραίθριο χώρος 12.500 τ.μ. στην Κηφισιά, ο οποίος έχει όχι μόνο εκπαιδευτικό αλλά και ερευνητικό χαρακτήρα. Στεγάζεται σε ένα νεοκτιστό κτήριο της οδού Οθωνών, σε απόλυτη αρμονία με το χαρακτήρα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της περιοχής. Ο Άγγελος και η Νίκη Γουλιανέρη, δημιουργοί και αυτού του νέου κέντρου, το αντιμετωπίζουν ως συμπλήρωμα του πρώτου Μουσείου Φυσικής Ιστορίας –το οποίο ίδρύσαν το 1964– και προέκτασή του στον 21ο αιώνα.

Το Κέντρο «Γαία» φιλοδοξεί να υλοποιήσει έναν διπλό στόχο, τόσο να ενημερώσει το κοινό σχετικά με περιβαλλοντικά θέματα, όσο και να αφηγηθεί συνειδητρικές σε ζητήματα προστασίας και σεβασμού της φύσης. Οι εκθεσιακοί χώροι της «Γαίας» σχεδιάστηκαν σε συνεργασία με το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Λονδίνου.

Η έκθεση αποτελείται από τρεις γενικές ενότητες. Αρχικά, ο επι-

σκέπτης κατανοεί θέματα δομής και λειτουργίας του πλανήτη μας. Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζεται ο άνθρωπος, τα έργα και η δράση του πάνω στον πλανήτη, όλο και πιο καταστροφική απέναντι στο περιβάλλον με την πάροδο των αιώνων. Τέλος, στην τρίτη ενότητα παρουσιάζονται τα σύγχρονα σοβάρια περιβαλλοντικά προβλήματα, καθώς και πιθανοί τρόποι επίλυσής τους. Ο επισκέπτης έρχεται, επίσης, σε επαφή με μια ποικιλία επικαίρων ζητημάτων που τον αφορούν: την παραγωγή μολβών ενόργανα φίλικων προς το περιβάλλον, την εξασφάλιση καθαρού νερού και υγιεινής τροφής, την επικίνδυνη εξάντληση των φυσικών πόρων, τις μεταφορές ανθρώπων και αγαθών, οι οποίες επίσης επιβαρύνουν την ατμόσφαιρα. Καλείται να προβληματιστεί, μαθαίνοντας, παράλληλα, σε βάθος τα προβλήματα και τις εναλλακτικές λύσεις που προτείνονται από τους ερευνητές του Κέντρου «Γαία». Το πώς θα αποκατασταθεί και θα προστατευθεί το περιβάλλον είναι, λοιπόν, το κλειδί στη φιλοσοφία του Κέντρου «Γαία». Το πρόβλημα αυτό παρουσιάζεται, ωστόσο, μέσα από μία αισιόδοξη οπτική, που είναι και η καταλληλότερη για να αλλάξει τη στάση του ανθρώπου απέναντι στη φύση και να σφρηληφτήσει οικολογική συνείδηση στους πολίτες. Όπως ήδη επισημάνθηκε, η «Γαία» εκτός από εκθεσιακό αποτελεί και ερευνητικό κέντρο. Δύο νέα εργαστήρια, ένα Οικολογικής Εξάφους και ένα Βιοτεχνολογίας και Αναλυτικής Χημείας, άρτια εξοπλισμένα, λειτουργούν ήδη με μόνιμο επιστημονικό προσωπικό. Εκτός από εστιατόριο, πωλητήριο, αμφιθέατρο, αίθουσα περιοδικών εκδόσεων κ.ά., το Κέντρο «Γαία» διαθέτει και μία ιδιαίτερα σημαντική στο είδος της βιβλιοθήκη, με 40.000 τόμους περιοδικών εκδόσεων και 5.000 καταγεγραμμένα βιβλία. Επιπλέον, οργανώνει και διάφορα εκπαιδευτικά προγράμματα, δεδομένου ότι απευθύνεται κυρίως σε παιδιά και εκπαιδευτικούς. Υπάρχει δυνατότητα να το επισκεπτόνται έως και 500 παιδιά σε καθημερινή βάση.

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Εκπαίδευσης «Γαία» βρίσκεται στην οδό Οθωνών 100 στην Κηφισιά. Τηλ.: 8015870 & 8086405.

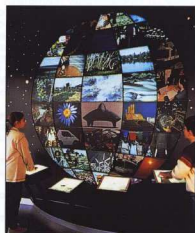
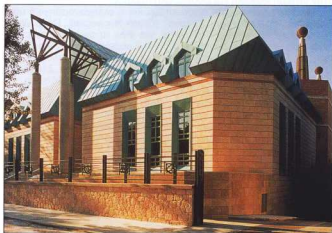
Λ. Δ.

Ορμύλια: Διαγνωστικό Κέντρο Τέχνης

Στο Ιερόν Κοινόβιον Ευαγγελισμού της Θεοτόκου (Ορμύλια Χαλκιδικής) λειτουργεί, ήδη εδώ και πέντε χρόνια, Διαγνωστικό Κέντρο Τέχνης, όπου οι μοναχές έχουν εκδικευθεί στη συντήρηση έργων τέχνης αλλά και στη διάγνωση της αυθεντικότητάς τους. Ένα άρτια εξοπλισμένο εργαστήριο επιτρέπει στις ειδικευμένες αδελφές να μελετούν τα προβλήματα του κάθε έργου, στο οποίο επιβαρύνουν κατόπιν, με γνώση, δειξίματα και υπευθυνότητα. Για πληροφορίες, τηλ.: (0371) 98400, fax: (0371) 98402, e-mail: diagnostiko@hal.forthnet.gr, δικτυακός τόπος: www.monastery-artdiagnosis.gr.

Οδηγός του Μουσείου Νεώτερης Κεραμικής

Μικρός, εύχρηστος, συνοπτικός και καλαίσθητος, ο οδηγός αυτός, που διατίθεται στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα, βοηθά τον επισκέπτη να δει και να καταλάβει ό,τι φυλάσσεται –και ταυτο-

χρόνος αναδεικνύεται— στο εξάισιο αυτό Μουσείο της οδού Μελιδιών 4-6, στον Κεραμικό (τηλ.: 3318491-6). Εκτός από την έκθεση της παραδοσιακής κεραμικής, το ΚΜΝΚ ασχολείται και με άλλες δραστηριότητες, όπως εκπαιδευτικά προγράμματα, εκδόσεις, έρευνα, περιοδικές εκθέσεις κ.ά. Στο Μουσείο υπάρχουν επίσης ένα φιλόδοξο καφενείο και ένα πωλητήριο γεμάτο εκληξίες!

Η κεραμική των Μαργαριτών

Στην Κρήτη, το χωριό Μαργαρίτες (νομός Ρεθύμνου) διατηρεί ζωντανή τη μακρόχρονη κεραμική του παράδοσο. Το Κέντρο Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής και η Πολιτιστική Κίνηση Μαργαριτών οργανώσαν την έκθεση «Η κεραμική των Μαργαριτών» και κυκλοφόρησαν ένα CD-ROM με τίτλο «Η κεραμική της Κρήτης». Τον κατάλογο της έκθεσης (διατίθεται στην ελληνική και την αγγλική γλώσσα), καθώς και το CD-ROM μπορεί κανείς να προμηθευτεί στο Μουσείο του Κέντρου Μελέτης Νεώτερης Κεραμικής.

Έδρα ελληνικής ιστορίας στη Γαλλία

Πρόφατα δημιουργήθηκε στο Παρίσι, στην École des Hautes Études en Sciences Sociales de Paris, έδρα «Ιστορίας της Νεώτερης και της Σύγχρονης Ελλάδας», με διευθυντή τον καθ. Γ. Β. Δερπλη. Στην έδρα αυτή μπορεί κανείς να πάρει διπλώματα Δ.Ε.Α. και να εκπαιδευτεί διδακτορικά διατριβή. Το θέμα του διδακτικού έτους 2001-2002 είναι «Εθνική ταυτότητα και οικοδόμηση του έθνους: η περίπτωση της Ελλάδας, 19ος-20ός αι.» και θα εξεταστεί σε τρεις κύκλους. Για περισσότερες πληροφορίες, στην Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ιστορικό Αρχείο, Σκουφά 45, 10672 Αθήνα, και στο Παρίσι: Ε.Η.Ε.Σ.S. (Service de scolarité), 54, bd Raspail, 15006 Paris.

Μεταπτυχιακοί φοιτητές σε αρχαιολογικούς χώρους της Αιτωλοακαρνανίας

Το τρίμηνο 6, 7 και 8 Απριλίου 2001, ομάδα μεταπτυχιακών φοιτητών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, με επικεφαλής την κ. Στέλλα Δρούγου, επισκέφθηκαν αρχαιολογικούς χώρους της Αιτωλοακαρνανίας (Θέρμο, Στράτο, Πλευρώνα και Οινιάδες), καθώς και το Μουσείο Αγρινίου. Πρόκειται για μια αξιολογη πρωτοβουλία του, με τη συμπαράσταση της Ιστορικής και Αρχαιολογικής Εταιρείας Δυτικής Ελλάδος, εκδηλώνεται για πρώτη φορά στην Αιτωλοακαρνανία.

Του χρόνου τα γυρίσματα και ο θάνατος των Αυστραλοπηγίων

Πρόσφατες δημοσιεύσεις σχετικά με την ανεύρεση ανθρώπων 6 και 3,5 εκατομμυρίων ετών, αναπαύονται τον επιστημονικό προβληματισμό σχετικά με την εμφάνιση και την καταγωγή των Ανθρώπων, και οδηγούν σε ανατροπή των μέχρι σήμερα διεθνώς παραδεκτών θεωριών. Ο ρόλος των Αυστραλοπηγίων ως προγονικών μορφών στην εξελικτική πορεία του Ανθρώπου, τείνει να θεωρηθεί πλέον μια πλανή αλήθεια. Το ίδιο, εξάλλου, συμβαίνει και στον αφορά στην απαρχή της εμφάνισης του είδους μας, που μέχρι σήμερα δεν ζεπτερούσαν τα 2 περίπου εκατομμύρια χρόνια.

Ο μόνος που, στο παρελθόν—ήδη από το 1980—, αποτέλεσε εξαίρεση, διατυπώνοντας αντίθετες—σε σχέση με τις τότε επικρατούσες—επιστημονικές απόψεις, ήταν ο Έλληνας ανθρωπολόγος Άρης Πουλιανός, με βάση τις δικές του ανακάλυψεις όσον αφορά: α) στην ηλικία του Αρχανθρώπου των Πετραλώνων Χαλκιδεύων των 700.000 ετών, και τον πολιτισμό που αυτός ανάπτυξε (1977), β) την ύπαρξη προϊστορικών κυνηγιών—στην Πυλεμαδιά—2,5-3 εκατομμυρίων ετών (1980), και γ) στο κατασκευαστικό στάδιο παλαιολιθικών εργαλείων, κατά την Ανωτέρα Μεσολιθική περίοδο, 9-12 εκατομμυρίων ετών από την Τρίγλη της Χαλκιδεύων (1982) (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. www.aee.gr, διεύθυνση στο διαδίκτυο της Ανθρωπολογικής Εταιρείας Ελλάδος).

Με τις ανακαλύψεις του Άρη Πουλιανού γίνεται όλο και πιο φανερό ότι οι Αυστραλοπηγίονες, που έζησαν πριν από περίπου 0,5-4 εκατομμύρια έτη, δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν πρόγονοι του Ανθρώπου. Αποτελούν απλώς έναν παράπλευρο τμήλο κλάδο (side branch), που εξήσθε χωρίς να αφήσει απογόνους. Στο βιβλίο

του Άρη Πουλιανού *Το σπλίνα του Αρχανθρώπου των Πετραλώνων* (1982) παρουσιάστηκε η επιστημονική αυτή θέση, σύμφωνα με την οποία οι Αυστραλοπηγίονες εξαρτώνται ασφαστά από την εξελικτική πορεία του Ανθρώπου, ενώ η ηλικία εμφάνισης του Γένους μας προοριζόεται σε πολύ μεγαλύτερη ηλικίες σε σχέση με το τότε παραδεκτό επίπεδο γνώσεων (9 και πλέον εκατομμύρια χρόνια).

Κύκλος θερινών μαθημάτων για τον μνηκναικό πολιτισμό

Το Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών και Σπουδών «Ιωάννης Καποδίστριας», ο Οργανισμός «Πολιτιστικό Ορίζοντες» και η UNESCO Αργολίδας, σε συνεργασία με τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, διοργάνωσαν—υπό την αιγίδα της UNESCO—κύκλος μαθημάτων με θέμα τον μνηκναικό πολιτισμό, την πρώτη εβδομάδα του Ιουλίου 2001, στο Άργος και τις Μυκήνες. Το πρόγραμμα—το οποίο επρόκειτο να μεταδοθεί μέσω δορυφόρου σε ολόκληρο τον κόσμο—παρακολούθησαν φοιτητές αλλά και πτυχιούχοι κλασικών σπουδών ξένων και ελληνικών πανεπιστημίων. Διδασκόντες ήταν διαπρεπείς Έλληνες και ξένοι καθηγητές, ειδικά στα Μυκηναϊκά, και στόχος των μαθημάτων η περαιτέρω προώθηση της έρευνας και της μελέτης του μνηκναικού πολιτισμού.

Για πρώτη φορά, παγκοσμίως, ξεκίνησε ένας κύκλος μελέτης γύρω από τον μνηκναικό πολιτισμό, που χαρακτηρίζεται ως ένας από τους αρχαιότερους πολιτισμικούς κύκλους που αναπτύχθηκαν στον ελληνικό χώρο. Στο πλαίσιο του μνηκναικού πολιτισμού αφομοώθηκαν δημιουργικά ποικίλα προτάγματα στοιχεία, και συνδυάστηκαν με τα νέα ρεύματα που διαμορφώθηκαν όχι μόνο στον Ελλαδικό—θαλάσσιο και χερσαίο—αλλά και στον ευρύτερο χώρο—σε ανατολική και δυση. Από τον 16ο έως και τον 12ο αι. π.Χ. οι Μυκήνες και η Τριώνη κυριάρχησαν στην ανατολική Μεσόγειο και απόκτησαν αγγλή και δύναμη αντίστοιχη με εκείνη της Αθήνας της κλασικής εποχής. Στον γεωγραφικό αυτό χώρο δημιουργήθηκαν και αποικιστάλλωθηκαν τα χαρακτηριστικά που προορίζονται τη φυσιογνωμία και καθόρισαν την εξελικτική πορεία του ελληνικού και, κατ'επέκταση, του δυτικού πολιτισμού.

Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να επικοινωνήσετε με τους υπευθύνους του προγράμματος, με Μ. Μαρούλη-Ζηλεμένου & κ. Α. Βαρελά, στα τηλ. 3618 903, 3631 083.

Το Αγγελοκάστρο της Κέρκυρας

Από την 8η Φορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων του Υπουργείου Πολιτισμού εκδόθηκε πρόσφατα πολύτιμο με θέμα το βυζαντινό φρούριο του Αγγελοκάστρου στην Κέρκυρα. Το κείμενο που συνοδεύει τα σχέδια και τις φωτογραφίες—σύνομο και καταστασιακό—, περιλαμβάνει ενδιαφερόμενες ιστορικές και αρχαιολογικές πληροφορίες για ένα από τα σημαντικότερα φρούρια συγκροτήματα της Κέρκυρας, το οποίο καθόρισε την τύχη του νησιού για πολλές αιώνες, κυρίως λόγω της ιδιαίτερης στρατηγικής του θέσης στο βορειοδυτικό άκρο του.

Ξαναζώντας την Προϊστορία στη Μάνη

Κατά την τελευταία περίοδο της Εποχής των Παγετώνων η εκδήλωση της περιοχής της Μάνης δεν είχε καμία σχέση με τη σημερινή. Η στάθμη της θάλασσας ήταν σε χαμηλότερο επίπεδο, στους λόγους και στα αρχαία δάση της χερσονήσου συναντούσε κανείς ελεφάντες, ρινόκερους, ελάφια και αγριοκάτσικα, ενώ οι κυνηγοί και τροφοσυλλέκτες κάτοικοι της ζούσαν ως νομάδες στα σπλινα και τις βραχοσπηλιές. Πολλά και αξιόλογα στοιχεία για τη ζωή στη Μάνη κατά την παλαιολιθική εποχή έχουν έρθει στο φως χάρη στην ανασκαφή του σπλιναίου Καλαμακιά της Αρεόπολης.

Με την επίσημη της φετινής ανασκαφικής περιόδου, η ερευνητική ομάδα του σπλιναίου διοργάνωσε στους χώρους του Λυκείου Αρεόπολης Λακωνίας, στις 11 και 12 Αυγούστου 2001, το δημερο αρχαιολογικών εκδηλώσεων—«Ξαναζώντας την Προϊστορία στη Μάνη». Στο πλαίσιο του δημερο αυτού έγινε μια σύνομο παρουσίαση των αποτελεσμάτων της ανασκαφής, καθώς και έκθεση των ευρημάτων της, έκθεση φωτογραφίας και παρουσίαση του CD-ROM «1.000 αιώνες Προϊστορίας στα Καλαμακιά Μάνης», και, τέλος, προβολή φωτογραφικών πανοραμμάτων (slides shows) με θέματα α-

πό την παλαιολιθική εποχή στη Μάνη. Οι εκδηλώσεις κορυφώθηκαν με την αναπαράσταση σκηνών από την καθημερινή ζωή των παλαιολιθικών ανθρώπων: από την κατασκευή εργαλείων και όπλων έως το άναμμα της φωτιάς και τον τεμαχισμό θηραμάτων. Μια ενδιαφέρουσα ιδέα και μια αξιολογική προσπάθεια, που ερχόμαστε να αποτελέσει παράδειγμα προς μίμηση!

Σειρά μαθημάτων για τη συντήρηση των εικόνων και την εικονογραφία

Από τις Υπηρεσίες Συντήρησης και Εκτίμησης Έργων Τέχνης και Αρχαιοτήτων «Λάσκαρις» διοργανώθηκε στη Χαλκίδα, από τις 17 έως τις 28 Σεπτεμβρίου 2001, σειρά εντατικών θεωρητικών αλλά και πρακτικών μαθημάτων στα Αγγλικά (international course), με θέμα τη συντήρηση των εικόνων (υλικά και τεχνικές συντήρησης, μηχανισμό και αιτίες φθοράς), την ιστορική εξέλιξη της εικονογραφίας και τη θεολογική ερμηνεία των εικόνων.

30ό Φεστιβάλ Βιβλίου

Στον Ολυμπίσιο και το Βιβλίο ήταν αφιερωμένο το 30ό Φεστιβάλ Βιβλίου, που άνοιξε τις πύλες στο στις 14 Σεπτεμβρίου 2001, στο Πεδίον του Αρεως, διοργανώθηκε ο Σύνδεσμος Εκδότων Βιβλίου και ο Σύλλογος Εκδότων Βιβλιοπωλίων Αθηνών. Το χαρακτηριστικό εικαστικό έργο που συνόδευσε φέτος κάθε πολιτισμική εκδήλωση του 30ού Φεστιβάλ Βιβλίου ήταν φιλοτεχνήσιμο από καταξιωμένο νοσηλάτη ζωγράφο, καθηγητή της Σχολής Καλών Τεχνών, Γιάννη Ψυχολαίδη.

Ζήνων ο Κιτιεύς, ο ιδρυτής της Στωϊκής Σχολής στην Αθήνα

Την Τετάρτη, 20 Ιουνίου 2001, πραγματοποιήθηκε η τελετή μετονομασίας της οδού Βουρμάνιας στον Βοτανικό, σε οδό Ζήνωνος Κιτιεύς, καθώς και τα αποκαλυπτήρια της προτομής του Κυρίου φιλοσόφου και ιδρυτή της Στωϊκής Σχολής στην Αθήνα. Ακολούθησε δείξιση στον Πολυχώρο «Αθήναις».

Εξάλλου, από το Δήμο Λάρνακας και το Ίδρυμα Περίδη, διοργανώθηκε στη Λάρνακα (αρχαίο Κίτιο), από τις 6 έως τις 9 Σεπτεμβρίου 2001, το Β' Διεθνές Φιλοσοφικό Συνέδριο, με θέμα «Ο Ζήνων ο Κιτιεύς και η κληρονομιά του».

Αποδόθηκαν στο κοινό ο ναός και το μουσείο στο Ζαγκρί Νάξου

Την Κυριακή, 26 Αυγούστου 2001, πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια του αρχαιολογικού χώρου και του τοπικού μουσείου στον Γούρλα Ζαγκρί Νάξου. Έτσι, ολοκληρώθηκε το αρχαιολογικό έργο που ξεκίνησε όταν ο Νικόλαος Κοντολάκος εντόπισε, το 1949, τα λείψανα του αρχαίου ιερού στην περιοχή, όπου λατρεύονταν θεότητες της ευφορίας, κυρίως η Δήμητρα. Από το 1976 έως το 1995, κατά τη διάρκεια της συμπληρωματικής ανασκαφής έρευνας και της αρχιτεκτονικής μελέτης του χώρου, συγκεντρώθηκαν στο ιερό τα διάσπαρτα αρχιτεκτονικά μέρη και τα τμήματα των αφιερωμάτων που ανήκαν σε αυτό, αλλά, παραλλήλως, εντοπίστηκαν και ίχνη της αρχαίας κατοίκησης στην ευρύτερη περιοχή. Τι φετινή χρονιά ολοκληρώθηκαν τα έργα αναστήλωσης και ανάδειξης του μαρμαρίνου ναού, ο οποίος είναι πια ενταγμένος σε ένα πλήρως οργανωμένο – με πρότυπο τρόπο – αρχαιολογικό χώρο. Στο τοπικό μουσείο ο επισκέπτης μπορεί να θαυμάσει τα αφιερώματα αλλά και τα αρχιτεκτονικά μέρη που δεν εντάχθηκαν τελικώς στην αναστήλωση του ναού, αποτυπώνοντας μια – κατά το δυνατόν – ολοκληρωμένη εικόνα για τη λειτουργία και τη σημασία του χώρου κατά την αρχαιότητα.

Ψηφίδες Βυζαντίου

Στο πλαίσιο του Προγράμματος Μελένα, εκδόθηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού, και συγκεκλιμένα από τη Διεύθυνση Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, ένας εξαιρετικά προσεγμένος και καλοσχητός φάκελος με τίτλο «Ψηφίδες Βυζαντίου». Ο φάκελος απευθύνεται στα σχολεία που συμμετέχουν στην πιλοτική

φάση του Προγράμματος Μελένα, και στοχεύει στην εξοικείωση των μαθητών με βασικές πτυχές του βυζαντινού πολιτισμού. Εκτός από τη σελίδα των οδηγιών προς το δάσκαλο, την εισαγωγή και μία έκταση, πολύ χρήσιμη σχετική βιβλιογραφία, ο φάκελος περιέχει σειρά φυλλάδιων, με πλούσια εικονογραφία και κείμενα που συνοψίζουν τα παιδιά σε έναν ευχάριστο περίπατο στην ένδοξη βυζαντινή αυτοκρατορία. Σε καθένα από αυτά αναλύεται χωριστά, με τρόπο απλό και συνοπτικό, ένα διαφορετικό θέμα. Μηρόστα στα μάτια των παιδιών ξετυλίγονται – διανθισμένα σε κάποιες περιπτώσεις και με σύντομες, ευχάριστες περιγραφές συγκεκριμένων, σχετικών με το θέμα, γεγονότων – η γραφειοκρατική διακρίση, η οικονομία, η θρησκεία, η κοινωνική διάρθρωση, η ζωγραφική και η αρχιτεκτονική, ο πολεοδομικός σχεδιασμός των πόλεων, η στρατιωτική οργάνωση, η καθημερινή ζωή, οι διάφορες μορφές επικουρίας, η εκπαίδευση, η επιστήμη και η τεχνολογία, τα ήθη και τα έθιμα των Βυζαντινών. Μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα προσπάθεια, που πιστεύουμε ότι πετυχαίνει απόλυτα το στόχο της!

Με αφορμή το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης

Στις 13 Νοεμβρίου 2000, στην Αίθουσα Συσκέψεων του Υπουργείου Πολιτισμού, πραγματοποιήθηκε έκτακτη γενική συνέλευση των μελών του Συλλόγου Διπλωματούχων Μηχανικών του ΥΠ.Π.Ο., αφιερωμένη στον Οργανισμό του ΥΠ.Π.Ο. και στο νέο νόμο περί αρχαιοτήτων και ιστορικών μνημείων. Ιδιαίτερη παράσταση έλαβε η ομιλία του Τ. Γενικού Διευθυντή Αναστήλωσης, Μουσείων & Τεχνικών Έργων, κ. Ιορδάνη Ε. Δημηκόπουλου, με θέμα «Αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία, επισκέπτες, Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης (2000-2006) και προοπτικό ΥΠ.Π.Ο.».

Ο κ. Δημηκόπουλος, αφού τόνισε την ιδιαίτερη αξία της συνεργασίας των επίσημων φορέων του κράτους – και συγκεκριμένα του ΥΠ.Π.Ο. – ακόμα και με ιδιώτες ή φορείς εκτός Υπουργείου (έξεν αρχαιολογικές σχολές, πανεπιστήμια κ.λπ.), όταν μάλιστα αυτοί σχετίζονται άμεσα με την πολιτισμική μας κληρονομιά (π.χ. δια της εκπόνησης σχετικών με τα μνημεία μελετών ή της διενέργειας ανασκαφών), έπεισσε να τον γονέσει ότι, δυστυχώς, στις μέρες μας, οι δημοσιευμένες εργασίες σχετικών με τα μνημεία σπανίζουν – ακόμα και όταν πρόκειται για έργα που έχουν πραγματοποιηθεί αποκλειστικά από φορείς του ΥΠ.Π.Ο. Σ' αυτό όμως πιθανότατα συμβάλλει – με τον τρόπο τους – και τα Κοινοτικά Προγράμματα Στήριξης, οδηγώντας στην υποβάθμιση της παραγωγής νέας γνώσης εις όφελος της παραγωγής έργων, που όμως, ακόμα και όταν αφορούν στα αρχαία – μερικές φορές μάλιστα όχι πλήρως ανασκαμμένα – δεν συνοδεύονται από την επιβαλλόμενη δημοσίευση. Αντιθέτως, πληθαίνουν τα συνέδρια και οι εκθέσεις, που, ωστόσο, δεν θα μπορούσε να ισχυρισθεί κανείς ότι εννοούν την παραγωγή νέας και ουσιαστικής γνώσης, η οποία απαιτεί σαφέστατα αφοσίωση και εκτενής μελέτη, χαρακτηριστικά στα οποία συνήθως διέπονται οι δημοσιεύσεις.

Ένα ακόμα σημαντικό ζήτημα το οποίο έθιξε ο ομαλήτης αφορούσε στην αναγκαιότητα της ουσιαστικής, και όχι μόνο τυπικής, ενεργοποίησης του θεσμού των Γενικών Διευθυντών – με το ανάλογο, βεβαίως, και απαιτούμενο επιστημονικό κύρος –, σε συνδυασμό με την καθάρηση της πολιτικής που εφαρμόζεται σήμερα και συνεπάγεται την απεύθυνση υπαγωγών των διευθυντών των πιο προσιτών των περιφερειακών υπηρεσιών του ΥΠ.Π.Ο. σε πρόσωπα πολιτικά.

Βασικό, ωστόσο, θέμα της ομιλίας αποτέλεσε η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης όσον αφορά στο αντικείμενο εργασίας των μελών του Συλλόγου Διπλωματούχων Μηχανικών στο ΥΠ.Π.Ο., σε συνάρτηση με τα χρηματοδοτικά δεδομένα του Υπουργείου, όπως αυτά πρόκειται να ισχύσουν για τα επόμενα έξι χρόνια.

Σύμφωνα με τον κ. Δημηκόπουλο, είναι γνωστό ότι ακόμη και σήμερα παραμένει ασφαιρή ο αριθμός των αρχαίων και ιστορικών μνημείων της χώρας, καθώς και «η έκταση της επιφάνειας των τοίχων και διαπέδων των αρχαίων, ένα δεδομένο προφανώς χρησιμοποίησε για αποιοδηγότερο συστηματικό προγραμματισμό και οργάνωση του έργου προστασίας, συντήρησης, ή και αναδείξεως των κατά χώραν αρχαίων». Εκτός αυτού, γεγονός είναι ότι οι περισσότεροι από τους αρχαιολογικούς χώρους και τα μουσεία που λειτουργούν και είναι επισκέψιμα είναι ελεύθερα εισόδου. Με βάση στατιστικά στοιχεία του Τ.Α.Π.Α. για τον αριθμό των επισκεπτιών μουσείων και αρχαιολογικών χώρων, συνάγεται το συμπέρασμα ότι – για διάφορους λόγους – οι επισκέπτες των αρχαιολογικών χώρων στην Ελλάδα είναι σαφώς πολύ

περισσότεροι από εκείνους των μουσείων – περίπου οι τριπλάσιοι. Θα μπορούσε, συνεπώς, να θεωρηθεί ως συμμέροσά – από την άποψη της οικονομικής απόδοσης και όχι μόνο – η αύξηση του αριθμού των οργανωμένων και επισκεψίμων χώρων και η μείωση, αντιστοίχως, των μουσείων. Πρόκειται για ένα λογικό συμπέρασμα, το οποίο όμως δεν φαίνεται να έχει ληφθεί σοβαρά υπόψη στο ήδη ισχύον Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός», του Κοινοτικού Πλασίου Στρατηγικής 2000-2006, αφού τα κονδύλια που πρόκειται να διατεθούν για τα μουσεία είναι ασήατα πολύ μεγαλύτερα από τα αντίστοιχα για τους αρχαιολογικούς χώρους. Δεδομένου, μάλιστα, ότι στόχος του Υπουργείου θα είναι να αυξηθούν οι επισκέπτες των –περισσότερων μάλιστα στο εξής– μουσείων, δημιουργείται ένα ακόμα πρόβλημα: η βέλτιστη αύξηση των επισκεπτών και στους αρχαιολογικούς χώρους. Με βάση τα παραπάνω καταλήγει κανείς και πάλι στο ίδιο συμπέρασμα: εκείνο που θα έπρεπε να θεωρηθεί ως προτεραιότητα είναι η λήψη μέτρων προστασίας των αρχαιοτήτων αλλά και η δημιουργία νέων οργανωμένων και επισκεψίμων χώρων, όχι νέων μουσείων.

Εξάλλου, από τα κονδύλια που πρόκειται να διατεθούν στα κτηριακά προγράμματα είναι σαφής η πρόθεση του Υπουργείου να χτίσει, και όχι να συντηρήσει ή να αναδείξει. Μάλιστα, σε 20 μίλια αρχιτέκτονες (12% του συνόλου των 166 μονίμων αρχιτεκτόνων που υπηρετούν στις δύο Διευθύνσεις Μουσείων της Κεντρικής Υπηρεσίας) θα ανατεθεί ό,τι αφορά στον αρχιτεκτονικό τομέα ενός προγράμματος κτηριακών έργων, που ξεπερνά κατά 1,68 φορές το σύνολο των δαπανών για τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους, που θα απασχολήσει 146 αρχιτέκτονες. Η υπέρβαση που είναι λογικό, λοιπόν, να κάνει κάποιος με βάση τα παραπάνω είναι ότι το Υπουργείο προτίθεται να προλάβει ή –με οποιονδήποτε άλλον τρόπο– να απασχολήσει, για τα προαναφερθέντα έργα, νέω προσωπικό σε μεγάλη έκταση, αλλά και να προχωρήσει σε ανάθεση όλων σχεδόν των μελετών –όχι μόνο για τα κτηριακά αλλά και για τα μνημεία– σε ιδιώτες μελετητές. Διαφορετικά το πρόγραμμα αυτό, των 153 δισεκατομμυρίων δραχμών εντός μιας εξαετίας, είναι εξωπραγματικό. Οστόσο, έχει άραγε σκεφτεί κανείς πώς, δεδομένου ότι οι ιδιώτες αρχιτέκτονες με ειδικευτή στη συντήρηση των αρχιτεκτονικών μνημείων είναι ελάχιστοι, υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να αναλωθούν τα χρήματα αυτά σε εργασιές δίχως αναλυτική μελέτη και χωρίς την αναγκαία τεχνική επίβλεψη; Το ίδιο ισχύει, άλλωστε, και όσον αφορά στο προσωπικό που θα προσληφθεί. Είναι σαφές ότι περισσότερο και ουσιαστικά οφείλι να μπορούσε να αποφέρει μία πιο σταδιακή και σωστή μελετημένη αύξηση του επιστημονικού προσωπικού, πράγμα ωστόσο για το οποίο θα έπρεπε να είχε φροντίσει το Υπουργείο εδώ και χρόνια.

Ο κ. Δημακόπουλος ολοκλήρωσε την ομιλία του, καταθέτοντας τη δική του –ενδιαφέρουσα– πρόταση για την επίλυση κάποιων τυχόν ανησυχιών από τα παραπάνω προβλήματα. Συγκεκριμένα, σε συνάρτηση πάντα με τη μέριμνα που οφείλει να λάβει η Πολιτεία, όσον αφορά στην εξειδίκευση των νέων –και όχι μόνο– επιστημόνων σε θέματα σχετικά με την προστασία των μνημείων, πρότενη το διαχωρισμό του κλάδου των Αρχιτεκτόνων σε δύο επιμέρους κλάδους: έναν –για τα μνημεία και τους αρχαιολογικούς χώρους και έναν άλλο για τις νέες κατασκευές και γενικά τα κτηριακά, με την παράλληλη σύσταση δύο Γενικών Διευθύνσεων, μιας καθάρα Τεχνικής και μιας άλλης αιμικής Ανασθηλωτικής, στην οποία μπορούν να αποχθούν και όλα τα μετά το 1830 διατηρητέα μνημεία.

Ένα αρχαίο ναυάγιο ταραξεί τα... νερά

Η άποψη ότι τα ταξείδια των Αρχαίων κάθε άλλο παρά επικίνδυνα και τολημρά ήταν, δεδομένου μάλιστα της –μέχρι πρόσφατα– ανακάλυψη αρχαίων ναυαγίων μόνο σε αβαρή θάλασσα, φαίνεται ότι δεν μπορεί πλέον παρά να θεωρείται ξεπερασμένη. Αιτία η πρόσφατη ανακάλυψη ενός ελληνικού ναυαγίου σε μεγάλο βάθος ανοικτά της Κύπρου. Πρόκειται πιθανότατα για εμπορικό σκάφος που μετέφερε κρασί, ταξιδεύοντας μεταξύ Ρόδου και Αλεξάνδρειας κατά τη διάρκεια των ελληνιστικών χρόνων. Η κατάσταση στην οποία σωζόταν το ναυάγιο θεωρείται εξαιρετικά καλή. Κατά τη διάρκεια των ερευνών –από τη Nauticos Corp και το Ινστιτούτο Θαλάσσιας Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Διδμο της Τέξας–, εντοπίστηκαν ανέπαφοι οι αμφορείς και άλλα σκεύη, καθώς και απομεινάρια διαφόρων πλοίων της ίδιας περιόδου. Τα πρώτα επιστημονικά συμπεράσματα έχουν ήδη δημοσιευθεί στο περιοδικό του Αμερικανικού Ινστιτούτου Αρχαιολογίας (Archaeology).

Επίτιμος Διδάκτωρ ο Δημήτριος Πιερίδης

Στις 18 Ιουνίου 2001 αναγορεύθηκε επίτιμος διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών ο Δημήτριος Τ. Πιερίδης, μεγάλος φιλόλογος και ιδρυτής της Πινακοθήκης Πιερίδη, καθώς και του πρώτου Μουσείου Αρχαίας Κυπριακής Τέχνης στον ελλαδικό χώρο, στον πολυχώρο «Αίγινα». Με παρακαταθήκη την οικογενειακή του παράδοση στην παιδεία, στις τέχνες και στις επιστήμες –ιδιαίτερα μάλιστα στην Αρχαιολογία και στην Ιστορία της Τέχνης– ο Δ. Πιερίδης σχολίασε εντατικά με την προστασία των τεχνών και των επιστημών, καθώς και την ενίσχυση της ελληνικοκυπριακής παιδείας.

Έκλεισε το Μουσείο Ελληνικών Αρχαιοτήτων στη Μελβούρνη

Τρία μόλις χρόνια πέρασαν από τα εγκαίνια του, το 1998, και το Μουσείο Ελληνικών Αρχαιοτήτων στη Μελβούρνη της Αυστραλίας έκλεισε δυστυχώς τις πύλες του για το κοινό. Αιτία, σύμφωνα πάντα με τους ισχυρισμούς των ιδρυτών του Μουσείου και της κυβέρνησης της Αυστραλίας, το γεγονός ότι η ελληνική κυβέρνηση δεν φροντίζει να αποστείλει τις απαραίτητες για τη λειτουργία του εκθέσεις με ελληνικές αρχαιοτήτες. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι μέχρι σήμερα στο Μουσείο έχουν φιλοξενηθεί δύο μόνο εκθέσεις, ο «Θησαυρός των Αθδωνίων» και οι «Βυζαντινί Θησαυροί». Σε μία περίοδο που τόσο μεγάλη έμφαση δίνεται από την ελληνική πολιτεία στην προβολή της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, εν όψει μάλιστα και των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, τέτοιου είδους παραλείψεις μόνο ως άστοχες –αν μη τι άλλο– θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν, ιδιαίτερα μάλιστα όταν αφορούν σε μία χώρα σαν την Αυστραλία που φιλοξενεί και τόσους Έλληνες μετανάστες...

Μουσείο Αγροτικής Ιστορίας και Λαϊκής Τέχνης

Στο κρητικό χωριό Αρόλιθος λειτουργεί το Μουσείο Αγροτικής Ιστορίας και Λαϊκής Τέχνης, που φιλοξενεί μια πλούσια συλλογή από λαογραφικά αντικείμενα επαγγελματιών και καθημερινής χρήσης. Τρεις είναι οι κύριοι άξονες των δραστηριοτήτων του Μουσείου: η έρευνα, η συντήρηση και τα εκπαιδευτικά προγράμματα. Προσφάτως, το Μουσείο άρχισε και μια προσπάθεια συγκέντρωσης βιβλιογραφικού υλικού, το οποίο είναι δυνατό να συμβάλει όχι μόνο στην έρευνα για τα εκθέματα του, αλλά πιθανότατα και στη μελέτη ενδιαφερομένων από άλλους χώρους, όπως τα σχολεία και τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Το Μουσείο Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου

Στο ακριτικό Σπίτι εγκαταστάθηκε το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου, καρπός πολυχρόνων και εντατικών προσπαθειών των ιδρυτών. Η μελέτη, ανάδειξη και συντήρηση του απολιθωμένου δάσους Λέσβου αποτελούν τους κύριους στόχους του Μουσείου, που περιλαμβάνει, εκτός από τη βιβλιοθήκη, τη αποθήκη και τα εργαστήρια, μία αίθουσα πολλαπλών χρήσεων και ξενώνα. Στους εκθεσιακούς του χώρους παρουσιάζονται η εξέλιξη των φυτών –από τους πρώτους μικροκύτταρους οργανισμούς έως και τα αναπτύσσονται μια πιστά–, τα γεωλογικά φαινόμενα που συμβάλουν στη δημιουργία του απολιθωμένου δάσους αλλά και η γεωλογική ιστορία της αιγαϊκής λεκάνης τα τελευταία 20 εκατομμύρια χρόνια.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Θεσσαλονίκη 1913 & 1918. Οι τύχες των Βαλκανίων

Πέρασι από Θεσσαλονίκη, φέτος στην Αθήνα. Η έκθεση «Θεσσαλονίκη 1913 & 1918. Οι τύχες των Βαλκανίων» παρουσιάζει στο Μουσείο Μπενάκη από τις 20 Ιουνίου έως και τις 21 Σεπτεμβρίου 2001. Θέμα της οι πρώτες εγχώριες φωτογραφίες της Θεσσαλονίκης –από τα έτη 1913 και 1918–, οι οποίες ανήκουν στις συλλο-

γές του Μουσείου Albert Kahn στη Γαλλία.

Οι φωτογραφίες αυτές είναι απεικόνιση ενός φιλόδοξου και μεγαλόθυμου οράματος του Γάλλου τραπεζίτη Albert Kahn, ο οποίος, στις αρχές του 20ού αιώνα, χρηματοδότησε αποστολές φωτογράφων και κινηματογραφιστών σε 52 διαφορετικές χώρες του κόσμου. Σκοπός των αποστολών ήταν να αποθανατίσουν διαρκώς της καθημερινότητας, ήθη και παραδόσεις που αλλού-αλλού σιαγιάς με το πέρασμα του χρόνου. Το υλικό που συγκεντρώθηκε –συνολικά 42.000 φωτογραφίες και 183.000 μέτρα κινηματογραφικού φιλμ– αποτέλεσε τα Αρχεία του Πλανήτη, που βρίσκονται από το 1974 στο Μουσείο Albert Kahn. Στη Θεσσαλονίκη πραγματοποιήθηκαν δύο αποστολές. Η πρώτη το 1913, από τους φωτογράφους Auguste Leon και Stephane Passet, ενώ το 1918 ο Leon Busy επιμελήθηκε εκ νέو το μεγάλο Αμιάν των Βαλκανίων, και μόλις μετά τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917, που άλλαξε σε μεγάλο βαθμό την εικόνα της πόλης.

Το 1913 η Θεσσαλονίκη είχε μόλις απελευθερωθεί από την οθωμανική κυριαρχία σχεδόν πέντε αιώνων, κατά τη διάρκεια των οποίων η πόλη είχε αποκτήσει πολυεθνική και πολυπολιτισμική σύνθεση. Η Θεσσαλονίκη ουσιαστικά «ελληνοποιήθηκε» μετά τη συνθήκη της Λωδάνης: μέχρι τότε συνηθιζαν –ήδη από αιώνες πριν– Εβραίοι και Ορθόδοξοι Έλληνες, Οθωμανοί, αλλά και Σλάβοι, Τσιγγάνοι, Αλβανοί και Αρμένιοι. Αυτό το μουσικό, που μέσα σε λίγα χρόνια άρχισε να αλλάξει δραματικά, αποτυπώθηκε με τρόπο απεναντίητο στις φωτογραφίες των Γάλλων, οι οποίοι χρησιμοποιήσαν για πρώτη φορά την τεχνική της αυτοχρωμίας, δηλαδή της εγχρωμής φωτογράφισης. Οι αποστολές του Albert Kahn περιελάμβαναν στις γειτονικές της Θεσσαλονίκης, κυρίως στην Άνω Πόλη, όπου βρίσκονται οι πιο λαϊκές συνοικίες της, Φωτογράφοι σιτάκια, σπικά, κρήνες, μικρομάγαζα και αγορές, ανθρώπινη διαίρεση ενόχτων, πρόσφυγες που μετακινούνταν από πόλη σε πόλη, θρησκευτικά κτήρια. Τα τελευταία φαίνεται πως ενδιέφεραν ιδιαίτερα τους φωτογράφους, ίσως επειδή πολλά από αυτά είχαν μετατραπεί από χριστιανικούς ναούς σε τεμένη και, στη συνέχεια, πάλι σε ναούς, μαρτυρώντας έτσι την ποικιλία στην ιστορία της Θεσσαλονίκης.

Οι εζήτα περίπου φωτογραφίες που εκτέθηκαν στο Μουσείο Μπενάκη αποτελούν σπάνια ιστορικά ντοκουμέντα και, παράλληλα, μοναδικά υψηλής αισθητικής ποιότητας. Μας πηγαίνουν πίσω σε έναν κόσμο που μοιάζει μακρινός αλλά ταυτόχρονα οικείος.

Η έκθεση συμπληρώθηκε με δύο διγλώσσες εκδόσεις-λευκώματα: *Θεσσαλονίκη 1913 & 1918. Οι πρώτες φωτογραφίες και Θεσσαλονίκη 1913 & 1918. Οι τύχες των Βαλκανίων*.

Α. Δ.

Δ.Ε.Θ.Α.Ε. και Ευρώ

Έκθεση με θέμα «Ευρώ: ένα νόμισμα για την Ευρώπη. Η ιστορία του χρήματος. Πρόδρομοι μορφές Ευρώ από την αρχαιότητα έως σήμερα» φιλοξενείται στο Τελλόγειο Ιδρυμα Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, από τις 8 Σεπτεμβρίου μέχρι και τις 31 Οκτωβρίου 2001. Στη διοργάνωση αυτή πολλοί φορείς συνεργάζονται, ώστε να παρουσιαστεί αφοψη η ιστορία του χρήματος, από τις πρωτόγονες συναλλαγές με πέτρας και κοχύλια έως τις πιο σύγχρονες με ηλεκτρονικά και άλλα μέσα. Για περισσότερες πληροφορίες (έκθεση και παράλληλες εκδηλώσεις), μπορείτε να απευθυνθείτε στα τηλέφωνα (01) 6168600, (031) 291215 ή να επισκεφθείτε τον σχετικό δικτυακό τόπο (www.ill.gr).

Συλλογή Γεωργίου Τσολοζίδη

Το Βυζάντιο με τη ματιά ενός συλλέκτη

Αυτός είναι ο τίτλος της έκθεσης που παρουσιάζεται στην αίθουσα περιοδικών εκθέσεων του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού από τις 29 Ιουνίου μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2001. Από τη Συλλογή Γεωργίου Τσολοζίδη, που αριθμεί συνολικά περίπου 3.000 αντικείμενα, επιλέχθηκαν 242 έργα, αντιπροσωπευτικά της ελληνικής τέχνης διαφόρων εποχών, τα οποία καλύπτουν ένα ευρύ χρονολογικό φάσμα, από τον 4ο έως τον 19ο α. μ.Χ. Το αρχαιολογικό υλικό, διανεμημένο ανάλογα με τη χρήση του στο ισόγειο και στον όροφο της πτέρυγας περιοδικών εκθέσεων, εικονογραφεί δύο θεμελιώδεις εκδηλώσεις του ανθρώπινου βίου: τη λατρευτική ζωή, δημόσια και ιδιωτική, και την καθημερινότητα, στο σπίτι και στην αγορά. Έτσι, στο ισόγειο εκκρίβεται απεικονισμένη εκκλησιαστικής χρήσης (ισόθ σκευή, εικόνες), αντιπροσωπευτικά της δημόσιας λατρείας, αλλά και αντικείμενα ι-

διωτικής λατρείας (φυλακτά). Στον όροφο παρουσιάζονται αντικείμενα που συνδέονται με την καθημερινή ζωή, τις ανάγκες και τις επιθυμίες του ανθρώπου κατά τη βυζαντινή και τη μεταβυζαντινή περίοδο (κοσμήματα, κλειδιά, εμπορικές σφραγίδες, μολυβδόβουλα, νομίσματα, είδη φωτισμού, επιτραπέζια κεραμικά σκευή).

«Δημιουργικές Συναντήσεις» στην Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ στο Μέτσοβο

Στην Πινακοθήκη Ε. Αβέρωφ στο Μέτσοβο λειτουργεί, από τις 8 Σεπτεμβρίου έως τις 8 Δεκεμβρίου 2001, περιοδική έκθεση με τα έργα των «Δημιουργικών Συναντήσεων 2001». Τρεις καλλιτέχνες, ο Μ. Ζαχαρινοπούδης, η Μ. Μαυροβιτάη και ο Μ. Χάρος, έμειναν για μια εβδομάδα στο Μέτσοβο και, μαζί με τα παιδιά της περιοχής, έγραψαν, σκηνοθέτησαν, έπαιξαν τα κοστούμια και, τέλος, βιντεοσκόπησαν «Το παραμύθι του Διονύσου σε μικρή σκηνή». Εκτός από το βίντεο, τα σκηνικά και τα κοστούμια από την παράσταση, στην Πινακοθήκη εκτίθενται και έργα από τα τελευταία χρόνια δουλειάς των τριών καλλιτεχνών, και βιβλία, έργα Ελλήνων καλλιτεχνών του 19ου και του 20ού αιώνα, τα οποία αποτελούν και τη μόνιμη συλλογή, που λειτουργεί ολόκληρο το χρόνο.

Έκθεση Κεραμικών στη Φολέγανδρο

Στη Χώρα της Φολέγανδρου, στην αίθουσα εκδηλώσεων του Πολιτιστικού Συλλόγου «Η Φολέγανδρος», λειτουργούν, από τις 21 Ιουλίου έως τις 30 Σεπτεμβρίου 2001, η έκθεση «Κεραμικά στη Φολέγανδρο». Τα πήλινα αγγεία στη Φολέγανδρο κατασκευάζονται από Σιρηνούς αγγειοπλάστες ή έζησαν στο νησί από διάφορες περιοχές της Ελλάδας και του εξωτερικού, κατά τη διάρκεια του 19ου και στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα. Μερικά από αυτά, που παρουσιάστηκαν και στην έκθεση, ανήκουν στο Λαογραφικό Μουσείο Φολέγανδρου και σε ιδιωτικές τοπικές συλλογές. Πληροφορίες στα τηλ. (01) 7510116, (0286) 41240 & 41227.

Εκδήλωση και έκθεση στη Γεννάδεια Βιβλιοθήκη

Η συμπλήρωση 75 χρόνων από την ίδρυση της Γεννάδειου Βιβλιοθήκης αποτέλεσε την αφορμή για σχετική εκδήλωση –που πραγματοποιήθηκε στις 18 Ιουνίου 2001–, αλλά και τη διοργάνωση έκθεσης, με θέμα «Γεννάδειος Βιβλιοθήκη, 75 χρόνια», η οποία περιλαμβάνει 75 βιβλία, χειρόγραφα και σχέδια από τις αρχικές συλλογές του Γεννάδιου. Μια περιγραφή των αραβικών αρχαιολογικών της Ισπανίας, ελληνικές και τουρκικές ενδυμασίες, παραδείγματα κλασικών σχεδίων επίπλων, ένα τουρκικό βιβλίο τυπωμένο με ελληνικούς χαρακτήρες (Καραμηνλίδικα), ένα ελληνικό βιβλίο τυπωμένο με λατινικούς χαρακτήρες (Φραγκωλιτζίκα), το πρώτο ελληνικό βιβλίο που τυπώθηκε στη Ρουμανία, τρεις πολύ σπάνια ελληνικά χάρτες τυπωμένοι στο Παρίσι, ένα χειρόγραφο σε οθωμανικά Τουρκικά με ελληνικές λέξεις μεταγραμμένες στα Τουρκικά, ένα αγγλικό σχολικό βιβλίο για το ράφιο μεταφρασμένο στα Ελληνικά και τυπωμένο στη Μάλτα, αποτελούν μερικά μόνο από τα εξαιρετικά ενδιαφέροντα εκθέματα. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τα τέλη Οκτωβρίου 2001 και θα είναι ανοικτή τις ημέρες και ώρες λειτουργίας της Βιβλιοθήκης (Δευτέρα-Τρίτη-Παρασκευή: 09:00-17:00, Τετάρτη-Πέμπτη: 09:00-20:00, Σάββατο: 09:00-14:00).

Εικαστική έκθεση στο Εβραϊκό Μουσείο της Φρανκφούρτης

Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του Εβραϊκού Μουσείου, πραγματοποιείται, από τις 14 Σεπτεμβρίου έως τις 11 Νοεμβρίου 2001, εικαστική έκθεση της Άρτεμις Αλκαλάι, με τίτλο «Μνήμη» στο Εβραϊκό Μουσείο της Φρανκφούρτης. «Στα έργα της Α. Αλκαλάι, συνδυάζονται μνήμες από το Ολοκαύτωμα, με αναφορές στο ελληνικό πολιτισμό περιβάλλον, όπου έχει και εργάζεται. Το ατομικό συναντά το συλλογικό με το ιστορικό-πολιτισμικό φορτίο του. Ιδωμένα μέσα στον πολλαπλό σηματοδοτημένο χώρο του Εβραϊκού Μουσείου της Φρανκφούρτης, σε έναν ζωντανό διάλογο με τα μόνιμα εκθέματα, τα έργα αυτά αποκτούν μια ξεχωριστή δυναμική, ενώ παράλληλα εμπλουτίζονται οι κώδικες επικοινωνίας τους με το θεατή».

Αφροδίτη Κοιράκη

Μυστήριον Μέγα και Παράδοξον

Έτσι τιτλοφορείται η τρίτη μεγάλη έκθεση –σε διάστημα λίγων μόνον ετών– του Βυζαντινού και Χριστιανικού Μουσείου, που άνοιξε τις πύλες της στο κοινό το Μάιο του 2001. Διακόσια έργα απαράμιλλης τέχνης εκτίθενται στις αίθουσες της νέας πτέρυγας του Μουσείου, με κεντρικό άξονα τις απεικονίσεις του Χριστού ανά τους αιώνες. Εικόνες, τοιχογραφίες, γλυπτά, χειρόγραφα, μικροτεχνήματα και εκκλησιαστικά κεντήματα συγκροτούν ένα μοναδικό σύνολο, που χωρίζεται σε πέντε επιμέρους ενότητες: α) προεικονιστές του Χριστού, με θέματα από την Παλαιά Διαθήκη, β) η Θεοτόκος και το θάυμα της Ενοράφησης, γ) ο Χριστός όπως αποδόθηκε σε διάφορες μορφές τέχνης, από τον 4ο έως τον 14ο αιώνα, δ) τα Πάθη και η Σταύρωση, ε) απεικονίσεις της Αναστάσεως, της Ανάληψης και της Μεταμορφώσεως του Χριστού. Ανάμεσα στα εκθέματα –που προέρχονται από το Σινά, από ναούς, μονές, μουσεία και ιδιωτικές συλλογές από τη Θράκη έως την Κρήτη– ξεχωρίζει η περίφημη εγκαυστική εικόνα του Χριστού Παντοκράτορος (α΄ μισό του 6ου αιώνος), η αρχαιότερη ίσως σωζόμενη απεικόνισή του, η οποία βγαίνει για πρώτη φορά από τη Μονή Αγίας Αικατερίνης του Σινά.

Νεολιθική Ήπειρος και Θησαυροί της Αμβρακίας στο Μουσείο Ιωαννίνων

Ως προπομπή της μόνιμης έκθεσης, την οποία πρόκειται να φιλοξενήσει στο μέλλον το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Άρτας, θα μπορούσε να θεωρηθεί η έκθεση που εγκαινιάστηκε τον Ιούλιο του 2001 στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων, με τίτλο «Νεολιθική Ήπειρος» και «Θησαυροί της Αμβρακίας. Στα ίχνη της πρωτεύουσας του βασιλιά Πύρρου». Τα εκθέματα χωρίζονται σε δύο ενότητες. Η πρώτη αφορά σε ευρήματα της νεολιθικής αλλά και της παλαιολιθικής εποχής στην Ήπειρο, ενώ η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει εκθέματα από τη σωστική ανασκαφές που έχουν διεξαχθεί τα τελευταία τριάντα χρόνια στην περιοχή της Άρτας, όπου και η ύλη της αεικής Αμβρακίας. Αναζητήματα και επιτύμβιες στήλες, νομίσματα, κοσμήματα και ειδώλια είναι μερικά μόνο από τα ευρήματα αυτά, που χρονολογούνται, κατά κύριο λόγο, στην περίοδο από τον 6ο έως τον 2ο αι. π.Χ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Η Μακεδονική Παρουσία στην Αθήνα, 323-229 π.Χ.

Από τις 24 έως τις 26 Μαΐου 2001 διήρκεσε το συνέδριο «Η Μακεδονική Παρουσία στην Αθήνα, 323-229 π.Χ.», το οποίο διοργανώσε το Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σαράντα περίπου επιστήμονες, από διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα εντός και εκτός Ελλάδας, ήρθαν στην Αθήνα, προκειμένου να παρουσιάσουν ανακοινώσεις τους και να ανταλλάξουν απόψεις πάνω στο θέμα της πρώιμης ελληνιστικής ιστορίας της Αθήνας.

Οι καθηγητές Όλγα Παλαγιάνη –κύρια διοργανώτρια του συνεδρίου–, Ε. Μικρογιάννης, Π. Θέμελης, Γ. Κορρέας, και ο Διευθυντής Αρχαιοτήτων του ΥΠ.Π.Ο. Ευάγγελος Κακαβονιάτης, ήταν μερικοί μόνο από τους Έλληνες επιστήμονες που συμμετείχαν στο συνέδριο, ενώ η πλειονότητα των εισηγητών ανήκε σε πανεπιστημιακά ιδρύματα της Ευρώπης, των Ηνωμένων Πολιτειών και της Αυστραλίας. Οι ερευνητές που μίλησαν στο συνέδριο δεν ήταν φυσικά μόνο ιστορικοί, αλλά και αρχαιολόγοι, ιστορικοί της τέχνης και επιγραφολόγοι, έτσι ώστε να εξετασθεί αφηρηκά η παραπάνω περίοδος.

Οι εισηγητές του τριήμερου συνεδρίου κάλυψαν μία περίοδο ενός περίπου αιώνα αθηναϊκής ιστορίας, ο οποίος χαρακτηρίζεται από την παρουσία μακεδονικής φρουράς στην πόλη. Έτσι, λοιπόν, αναπτύχθηκε ο σχετικός προβληματισμός για την πρώιμη ελληνιστική Αθήνα, από την περίοδο αμέσως μετά τον Ασιακό πόλεμο, που οδήγησε στην κατάρτιση της πόλης, έως και την απαλλγή της Αθήνας από τους Μακεδόνες. Παρουσιάστηκε ένα ευρύτατο φάσμα θεματολογίας, που αφορά σε πολιτική, διπλωματία, κρατική λειτουργία, ιστοριογραφία, επιγραφική, νομισματική, τέχνη και αρχιτε-

κτονική, αλλά και στη σκιαγράφηση διακεκριμένων μορφών της περιόδου, όπως του Φιλίππου, του Αντίπατρου, του Αντίγονου Γονατά.

Ουσιαστικά εξετάστηκε η μετάβαση από την παλαιά κλασική Αθήνα στη νέα, της ελληνιστικής εποχής. Έγινε απόπειρα να εντοπιστεί ο ρόλος που κλήθηκε να διαδραματίσει η Αθήνα μέσα στο νέο ιστορικό πλαίσιο, μετά την εγκατάσταση των Μακεδόνων στον Πειραιά. Επιπλέον, αποδείχθηκε τελικά πως κάθε άλλο παρά ομοιοτροπή ήταν η αντιμετώπιση των Μακεδόνων από τους Αθηναίους, η εύλογα αντιλαμβάνεται κανείς ότι ιδιαίτερη σημασία έχει ποιος διατυπώνει κρίσεις και περιγράφει γεγονότα, δεδομένου ότι η πολιτική παράταξη στην οποία παραδοσιακά ανήκε κάθε Αθηναίος τον προδιέθετε θετικά ή αρνητικά απέναντι στους Μακεδόνες, σε μια περίοδο μάλιστα με ιδιαίτερη πολιτική φόρτιση. Από τους συνεδρείους επιστήμονες επίσης πως το μεγαλύτερο μέρος των ιστορικών πηγών προέρχεται από την αθηναϊκή πλευρά, υπάρχει δηλαδή ένα κενό ως προς το πώς βλέπουν και ερμηνεύουν οι Μακεδόνες τα γεγονότα της ίδιας περιόδου. Τέλος, ακόμα μία διαπίστωση ήταν πως δεν υπάρχουν αναλυτικές πηγές που να αποδεικνύουν σε βάθος, αφενός τις επηρεάσεις η καθημερινή ζωή των Αθηναίων από τη μακεδονική παρουσία, αφετέρου αν υπήρξαν και πολιτισμικές επαφές ανάμεσα στις δύο ομάδες. Πάντως, το θέμα δεν εξαντλήθηκε, ενώ και η ίδια η διαπίστωση ότι στο μέλλον θα υπάρξει περιθώριο για περαιτέρω έρευνα στον τομέα αυτόν.

Λ. Δ.

Γ' Επιστημονική Συνάντηση: Το νόμισμα στο θεσσαλικό χώρο

Ο σύλλογος των «Φίλων του Νομισματικού Μουσείου», που ιδρύθηκε το 1992, με σκοπό όχι μόνο τη στήριξη και προβολή του Νομισματικού Μουσείου αλλά και τη διάδοση και προώθηση της νομισματικής επιστήμης, οργάνωσε, στο Βόλο, στις 24-27 Μαΐου 2001, την τρίτη κατά σειρά επιστημονική συνάντησή του, με θέμα «Το νόμισμα στο θεσσαλικό χώρο: Νομισματολογία, Κυκλοφορία, Εικονογραφία, Ιστορία - Αρχαία, Βυζαντινά και Νεότερα Χρόνια». Είχε προηγηθεί η συνάντηση της Θεσσαλονίκης, το Μάιο του 1998, με θέμα «Το νόμισμα στο μακεδονικό χώρο». Και οι δύο εκδηλώσεις εντάσσονται στο πλαίσιο του στόχου του συλλόγου να μελετηθούν τα νομίσματα και τα νομισματολογικά όλη της Ελλάδας.

Η συνάντηση έγινε σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας (Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας, Κοινωνικής Ανθρωπολογίας) και ιδιαίτερα με τον αναπληρωτή καθηγητή Αλέξανδρο Μαζαράκη-Αντών. Το Πανεπιστήμιο φιλοξένησε την εκδήλωση στη συχρόνη αίθουσα του παραλιακού συγκροτήματος (αμφιθέατρο Δημητρίου

Σαράτη). Η Γ' Επιστημονική Συνάντηση των «Φίλων του Νομισματικού Μουσείου» είχε επίσης την ένθερμη υποστήριξη των αρμοδίων Εφορέων Αρχαιοτήτων και ιδιαίτερως της ΙΓ' ΕΠΚΑ, που έχει ως έδρα της το Βόλο.

Το θέμα του συμποσίου παρουσιάστηκε διαχρονικά (Αρχαιότητα, Βυζάντιο, Μεσαιωνικοί και Νεότεροι Χρόνοι), και περιέλαβε ποικίλες επιμέρους θεματικές ενότητες: η εικονογραφία, η ιστορία, τα νομισματοκοπεία, η νομισματική κυκλοφορία – η διακίνηση δηλαδή του θεσολογικού νομίσματος εντός και εκτός της Θεσσαλίας -, η κυκλοφορία των μη θεσολογικών νομισμάτων του θεσολογικού χώρου. Εκτός από τις προφορικές ανακοινώσεις, πολύ σημαντική ήταν και η παρουσίαση νέου ανακατακτού υλικού από τις Εφορείες Αρχαιοτήτων σε ανακοινώσεις τοίχου (posters).

Στη συνάντηση συμμετείχαν όχι μόνο Έλληνες επιστήμονες αλλά και ειδικοί από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα. Όλοι οι συμμετέχοντες συντέλεσαν, τόσο με τις ανακοινώσεις τους όσο και με τις πολύ ενδιαφέρουσες συζητήσεις τους, στην επιτυχία της διοργάνωσης. Τα Πρακτικά θα εκδοθούν σύντομα στη σειρά εκδόσεων των «Φίλων του Νομισματικού Μουσείου» με τον τίτλο «Θβολός».

Μαρίνα Λυκαρδοπούλου-Πέτρου

«Οὐκ ἔξ με καθέδδεν...»

Αυτός ήταν ο τίτλος της ημερίδας που διοργανώθηκε από το Σύλλογο Ελλήνων Αρχαιολόγων στο αμφιθέατρο του Πολεμικού Μουσείου, στις 29 Ιουνίου 2001. Θέματα της ημερίδας: ο Μαραθῶνας (η μάχη), η σημερινή κατάσταση και οι προτεινόμενες λύσεις, οι επιπτώσεις των μεγάλων έργων στον Μαραθῶνα και η πολιτική προοπτική των ιστορικών τόπων, αλλά και, γενικότερα, η διεθνής Αρχαιολογική Υπηρεσία κατά το σχεδιασμό και την εκτέλεση μεγάλων έργων.

Διημερίδα για τα μνημεία της Ναυπάκτου

Στην Παπαγαράλιμειο Αίθουσα διοργανώθηκε, στις 20-21 Οκτωβρίου 2001, από την Εταιρεία Ναυακτιακών Μελετών, ενδιαφέροντα διημερίδα με τίτλο «Γ' Πολιτιστική Συνάντηση». Θέμα της «Τα ναυακτιακά μνημεία του παρελθόντος και η ένταξή τους στις λειτουργίες του παρόντος».

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Οι ελληνοισλαμικές πόλεις στη Μέση Ανατολή Μαργαριτάρια που έσπειρε ο Μέγας Αλέξανδρος

Διάλεξη με θέμα την πορεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στη Μέση Ανατολή, καθώς και τις κυριότερες ελληνοισλαμικές πόλεις που δημιουργήθηκαν ως αποτέλεσμα της εκστρατείας του, δόθηκε, στις 16 Μαΐου 2001 στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Κηφισιάς, από την ιστορικό δρα Ποτίτσα Γρηγοράκου-Παρασού. Η ομιλήτρια, μέσα από μία πολύ γλαφυρή διήγηση, περιέγραψε την προσωπικότητα και τη στρατιωτική πορεία του Αλεξάνδρου από την Πέλλα της Μακεδονίας μέχρι και τον Ἰνδὸ ποταμὸ. τους πολιτικούς στόχους της εκστρατείας του, καθώς και την εξάπλωση του ελληνικού πολιτισμού μέχρι τα βάθη της Ασίας, απόρροια αυτής ακριβώς της εκστρατείας. Η οικουμενικότητα της ελληνικής γλώσσας σε ολόκληρη την έκταση του βασιλείου του Μεγάλου Αλεξάνδρου είναι ένα χαρακτηριστικό στοιχείο της εποχής, το οποίο τονίστηκε ιδιαίτερα από την ομιλήτρια. Επιπλέον, έγινε διεξοδική αναφορά στις σημαντικότερες μορφές τέχνης, δεδωμένου ότι στο πεδίο αυτό ο συγκρατισμός του ελληνικού με το ανατολικό στοιχείο βρήκε ιδιαίτερα γόνιμη έκφραση. Η δρ Γρηγοράκου ολοκλήρωσε την ομιλία της αναφερόμενη στις σημαντικότερες ελληνοισλαμικές πόλεις.

Α. Δ.

Τα ανάκτορα του Ὀθωonus και ο Εθνικός Κήπος

Αυτός ήταν ο τίτλος της ενδιαφέρουσας ομιλίας του καθηγητή αρχιτέκτονα-πολεοδόμου Αλεξάνδρου Παπαγεωργίου-Βενετῆ –ειδι-

κού σε θέματα πολιτισμικής κληρονομιάς–, που πραγματοποιήθηκε στις 14 Μαΐου 2001 στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης. Παρουσιάστηκαν διαφάνειες από προσέχδια του σημερινού κτηρίου της Βουλῆς (ελασιογραφίες, λιθογραφίες, χαλκογραφίες και αυστηρά γραμμικά σχέδια), τα οποία δεν υλοποιήθηκαν, αφού η τελική μορφή του κτηρίου ἐξῆρθε από την παράδοση όλων των ανακτόρων του διαφωτισμού του 18ου αἰῶνα και ἀκολούθησε τον λιτό ελληνοπρεπή κλασικισμό. Χαρακτηριστικό είναι, όπως ανέφερε ο ομιλήτης, ότι η αρχιτεκτονική του κτηρίου κατηγορήθηκε πολύ, καθώς στη διεθνή βιβλιογραφία του καιρού του το παρονομάζανε με «στράτωνα», «κλειστό πύργο», κτήριο ακατάλληλο για το Νότο, σε σύγκριση πᾶν με τα ευρύτερα, παραμυθένια σχέδια των επιφανῶν αρχιτεκτόνων της εποχής.

A. M.

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ

Στο κείμενο που ακολουθεί, ο κ. Ιωάννης Νεραντζής παρουσιάζει έναν πολύ χρήστη της σημερινῆς Επαρχίας Τριχωνίδος (πρώην Επαρχίας Τριχωνίας), και παραθέτει τους λόγους για τους οποίους η δημοσίευσή του είναι όχι απλῶς ενδιαφέρουσα ἀλλὰ και ἐξαιρετικά χρήσιμη, σήμερα που η μορφή της εν λόγω περιοχῆς έχει ἀλλάξει ριζικά.

«Σχεδιαγράμμα Επαρχίας Τριχωνίας» Ένας –προ του 1927– σπάνιος χάρτης του Νομού Αιτωλοακαρνανίας

Στο «Παπασατράτειο Γυμνάσιο Αγρινίου» (πρώην Γυμνάσιο Αρρέναι) υπάρχει κορυφαριζόμενος και ανητηγμένους ένας γεωγραφικός χάρτης της επαρχίας Τριχωνίδος του Νομού Αιτωλοακαρνανίας, που φέρει τον τίτλο του «Σχεδιαγράμμα Επαρχίας Τριχωνίας, υπό Κ. Κούτρα, κλίμακῃ 1:100.000», χωρίς να διακρίνονται ἄλλα καταγεγραμμένα στοιχεία.

Με δεδομένο ὅτι, διὰ του υπ' αριθμ. 12/21-12-1927 Δ/τος (Φ.Ε.Κ. 304. Α'), η «Επαρχία Τριχωνίας» μετονομάστηκε σε «Επαρχία Τριχωνίδος», ἰμορρούμε, για τον καθορισμὸ του χρόνου ἐκτύπωσης αὐτοῦ τοῦ «Σχεδιαγράμματος Επαρχίας Τριχωνίας», να ορίσουμε ως terminus ante quem το 1927.

Ὁ χάρτης αὐτὸς τῆς «Επαρχίας Τριχωνίας» (νυν Τριχωνίδος) του Νομοῦ Αιτωλίας και Ακαρνανίας ἀποτελεῖ βόθημα πολὺτιμο για ἐρευνητῆς, ιστορικούς, γεωγράφους, αρχαιολόγους, τοπογράφους, περιβαλλοντολόγους κ.ά., για τους ἐξῆς λόγους:

– Αποτυπώνει το γεωγραφικό ἀνάγλυφο τῆς «Επαρχίας Τριχωνίας» (Τριχωνίδος) ὡς εἶχε ακριβῶς προ τῆς ἀλλοιώσεως του ἀπὸ τῆς καταλυτικῆς ἐπιπτώσεως, τόσο των τεχνικών ἔργων ἀρδύσεως, ἐκχρῆσισης, ἀποξήρασης και «μηχανικῆς καλλέργειας», ὅσο και ἀπὸ τῆς δημιουργίας των τριῶν τεχνητῶν υδροηλεκτρικῶν φραγμάτων (Κρεμαστῶν, Καστράκιου, Στράτου), που μετέτρεψαν τον μέσο ρου του Αἰελλοῦ –συνεκρημμένα ἀπὸ τὴν Τατάρνα πρὸς βορρᾶ μῆχρι τὴν ἀρχαία πόλη Οινιάδα πρὸς νότο– ἀπὸ κοιλιάς σε τρεῖς τεχνητῆς λίμνες! Εὐνοητό είναι ὅτι ἡ πανελλῆνια ἀνατροπὴ του γεωγραφικοῦ ἀναγλύφου τῆς κοιλιάς του Αἰελλοῦ δεν ἐπιτρέπει τῶρα πλέον τὴν ἐξαγωγή ἀσφαλῶν συμπερασματικῶν οὐτε για τὴν ἡμιγειακή τοπογραφία τῆς εν λόγω περιοχῆς –τὴν ὁποία στην ἀρχαιότητα μοιραζόνταν οἱ Αἰπειροῖτι, οἱ Αἰγυαῖοι, οἱ Ακαρνανῆς και οἱ Αἰτωλοῖ-, οὐτε για τὸ προϋπάρχον οικολογικὸ σύστημα αὐτῆς, ἀλλὰ οὐτε και για τὴν διόδου διελεύσεως και ἐπικοινωνίας, τόσο των ἀροτροποιμένων ὅσο και των στρατιῶν, σε διάφορες ιστορικές περιόδους.

– Μας παρέχει τὰ ὄνματα ὄχι μόνο των πῶλων και των χωριῶν τῆς Επαρχίας Τριχωνίδος, ἀλλὰ και αὐτὰ των μικρῶν ἀροτροποιεμένων οικισμῶν και θέσεων, και μάλιστα προ τῆς ἀλλαγῆς τῆς ονομασίας αὐτῶν.

– Καταγράφει ὅλες τῆς τοποθεσίες και τὰ χωριά τὰ «ἀναπαυόμενα» σήμερα στον πῶλωνα των τριῶν προαναφερθέντων τεχνητῶν λιμνῶν.

– Καταγράφει ἄλλους τους χειμᾶρους και τὰ ρεματικά, ἐξαφανισμένα ἢ καλυμμένα πλέον σημεῖα.

– Απεικονίζει τις δύο νησίδες (Βαρεία και Μαραβίες) που σχηματίζονταν στην κοιλάδα του Αχελώου, πληθύν η αρχαία Στράτου, ένα οικολογικό πάρκο παραδεισένιας ομορφιάς, σήμερα καταβυθισμένη στην τεχνητή λίμνη της Στράτου.

– Καταγράφει τα περάσματα του Αχελώου στο συγκεκριμένο κομμάτι του ρου αυτού.

– Υποδηλώνει τις αλλαγές που οπείσθη ο υδροφόρος ορίζοντας της περιοχής, καθώς και τα σημεία απορροής των ποταμών αλλά και των λιμνών Λυσιμαχίας και Οζυρού.

Με βάση τους παραπάνω λόγους θεωρήσα χρησιμιάτη τη δημοσίευση του εν λόγω χάρτη και τον παραθέτω προς χρήση όλων των ενδιαφερομένων.

Ιωάννης Γ. Νεραντζής
(M.Phil., Σχολικός Σύμβουλος Φιλολόγων)

Σημειώσεις

1. Βλ. σχετ. στο: Στοιχεία Συστάσεως και Εξελιξέως των Δήμων και Κοινοτήτων, τόμος Α': Νομός Αττικοακαρνανίας, έκδοση της Κεντρικής Εννώσεως Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος, Αθήνα 1961, σ. 6.
2. Πιθανότατα αυτό το «Σχεδιάγραμμα Επαρχίας Τριφυλίας, υπό Κ. Κούτρα» εκτυπώθηκε προ του 1915, διότι το σημερινό κεφαλοχώρι Θέρμο Τριφυλίας αναγράφεται σ' αυτό με το παλαιότερο όνομά του, δηλαδή ως Κεφαλόβριον. Οστόσο, «η Κοινότης Κεφαλοβρίου μετωνομάσθη εις [Κοινότητα] Θέρμου» το 1915, σύμφωνα με το υπ' αριθμ. Α.Υ. Εσωτ. 7500/27-2-1915, Φ.Ε.Κ. 89/1915, Τεύχος Β' (Βλ. Στοιχεία Συστάσεως και Εξελιξέως των Δήμων και Κοινοτήτων, τόμος Α': Νομός Αττικοακαρνανίας, έκδοση της Κεντρικής Εννώσεως Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδος, Αθήνα 1961, σ. 427).
3. Ανάλογος χάρτης –του τέλους του 19ου αιώνα– που περιλαμβάνει τους δύο σημερινούς Νομούς Αττικοακαρνανίας και Ευρυτανίας, αλλά σε κλίμακα 1:200.000 και με λατινικούς χαρακτήρες, είναι ο ένθετος χάρτης στο βιβλίο του W. Woodhouse, *Aetolia: Its Geography, Topography and Antiquities* (1897 [1973]), με τίτλο: General Map of Aetolia.

BIBLIA

Η μαγειρική της αρχαιότητας

Andrew Dalby, Sally Grainger

Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2000

Το βιβλίο αυτό είναι ένας οδηγός που χωρίς επιτήδευση προκαλεί τον σύγχρονο μάγειρα να δοκιμάσει γεύσεις από το λιτό πιάτο των αρχαίων Ελλήνων, αλλά και από το περίτεχνο τραπέζι των Ρωμαίων. Σε οκτώ κεφάλαια περιγράφεται η μαγειρική της Μεσογείου, καλύπτοντας χρονικά μία περίοδο πολύ μεγαλύτερη από μία χιλιετία (750 π.Χ-450 μ.Χ.).

Ο Andrew Dalby και η Sally Grainger, αφού μελέτησαν πληθώρα αρχαίων πηγών –Κάτωνας, Πλίνιος, Ιππόλοχος, Απίκιος κ.ά.–, αποδύθηκαν σε μια προσπάθεια να αποκαταστήσουν την αρχαία «κουζίνα» της Μεσογείου. Οι δύο συνεργάτες –ιστορικός της διατροφής ο πρώτος, ιστορικός και επαγγελματίας μαγειρικός η δεύτερη– στηρίχθηκαν σε μεγάλο βαθμό στις συνταγές του Απίκιου, ωστόσο η έρευνά τους προχώρησε βαθύτερα. Παρουσιάζουν τις διατροφικές συνήθειες τόσο των πλουσιότερων κοινωνικών τάξεων όσο και των ασθενέστερων, αλλά και τη ζωή στο σπίτι ή τις γιορτές των διαφόρων εποχών της αρχαίας Μεσογείου. Συναολικά, το έργο περιλαμβάνει πενήντα πραγματικά ενδιαφέροντες –για τα σημερινά γευστικά πρότυπα– συνταγές, όπως χέλι με σάλτσα μούρων ή αλεξανδρινό γλάκο με σουσάμι και μέλι!

Το βιβλίο ξεκινά με μία αναλυτική εισαγωγή, που διαπραγματεύεται θέματα αρχαίας γαστρονομίας. Στη συνέχεια, κάθε κεφάλαιο

δίνει το ιστορικό πλαίσιο κάθε εποχής, καθώς και την ιστορική πηγή από την οποία έχουν αντληθεί οι συντάγες του συγκεκριμένου κεφαλαίου. Πρόκειται για μια καλαίσθητη έκδοση, η οποία εικονογραφείται με ελκυστικές σκηνές φαγητού, κυνηγιού, τελετών και ονοπωστά από αρχαίες τοιχογραφίες, μωσαϊκά και αγάλματα.

Α. Δ. & Α. Μ.

Οίνον Ιστορῶ

Πρακτικά Συμποσίου

Αθήνα 2001

Στις 26 Αυγούστου 2001 πραγματοποιήθηκε στο Κτήμα Μερακλή, στο Κορυδαλλί Ηλείας, επιστημονικό συμπόσιο για την Αμπελοκομία και Αρχαιολογία της βορειοδυτικής Πελοποννήσου. Τον φετινό Ιούλιο τυπώθηκαν σ' έναν καλαίσθητο τόμο τα Πρακτικά του Συμποσίου, με τη φροντίδα της Οργανωτικής Επιτροπής και τις ακάματες προσπάθειες του φίλου και καθηγητή της Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας κ. Γιάννη Πικουλά, ο οποίος είχε την επιμέλεια της έκδοσης.

Ο τόμος «οίνον Ιστορῶ» (σσ. 172, 44 πίνακες) είναι αφιερωμένος στη μνήμη του Γερμανού φιλέλληνα αρχαιολόγου Thomas Völling, που εργάστηκε επί σειρά ετών με συνέπεια στις ανασκαφές του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου στην Αρχαία Ολυμπία, αγάπης τη χώρα μας και χάθηκε νέος, τον Αύγουστο του 2000.

Η πραγματοποίηση του Συμποσίου και η έκδοση των Πρακτικών οφείλονται στην ευγενική χορηγία των αδελφών Βασιλή και Χρίστου Κενελλακόπουλου.

Στον τόμο δημοσιεύονται και οι δεκαεπτά ανακοινώσεις του Συμποσίου, με περιλήψεις στην αγγλική ή τη γαλλική γλώσσα. Αναλυτικότερα: Στ. Κουράκου-Δραγάνη, Η κάπνιστος άμπελος και ο κάπνιστος σίτος. Ulrich Sinn, Η εξέλιξη της Ολυμπίας στην ύστερη αρχαιότητα, με πρόλογο στο κείμενο του Thomas Völling από τον Ηλ. Αναγνωστάκη. † Thomas Völling, Παραγωγή κρασιού στο Ιερό του Ολυμπίου Διός στο Βυζάντιο. Μ. Πετροπούλου, Οι ρωμαϊκοί ληνοί της Πάτρας. Ξ. Αραπογιάννη, Ληνοί της Φιγαλείας. Α. Λομποπούλου-Β. Κόντη-Η. Αναγνωστάκη, Αμπελοκομικά θέματα στην ιστορία και την τέχνη της πρωτοβυζαντινής δυτικής Πελοποννήσου. Δ. Αθανασούλας, Μοναστηριακά πατητήρια στην Ηλεία. Γ. Α. Πικουλάς, Μικκίλια οινικά. Από τον πιθο-πίθωνα στο βαγιέν-βαγιέν. Η. Αναγνωστάκης, Βυζαντινά οινούβια, βουζύια και βουζυράδες του Αράκλιου στην φθαρungskρατομένη Ηλεία. Άγγ. Πανοπούλου-Κων. Παπακωστός, *Vinea et vinum*. Αμπελοκαλλιέργεια και παραγωγή κρασιού στη δυτική Πελοπόννησο (13ος-15ος αι.). Αφ. Γ. Μουτζάλη, Αμπελοκαλλιέργεια στη βενετοκρατούμενη Βοστανία. Ευαν. Μπαλάς, Η μαρτυρία των οθωμανικών καταστημάτων απαρτητή προούθη για τη μελέτη της αμπελοκαλλιέργειας και ονομασιών στην Πελοπόννησο, 15ος-18ος αι. Β. Κανελλακόπουλος, Αμπελοκαλλιέργεια στη ΒΔ Πελοπόννησο. Πραγματικότητα και προοπτικές.

Τέλος δημοσιεύεται η συζήτηση της πρωινής και απογευματινής συνεδρίας, καθώς και οι διευκρινίσεις των συνεδρών.

Αφέντρα Γ. Μουτζάλη

Η Παλεοδομία στην Ελλάδα από το 1949 έως το 1974

Πρακτικά Συνάντησης-Συλλογικό έργο Τμήματος

Μηχανικών Χωροταξίας & Περιφερειακής Ανάπτυξης

Πανεπιστήμιο Θράκης, Βόλος 2000

Η Εταιρεία Ιστορίας της Πόλης και της Παλεοδομίας αφιέρωσε το 2ο Συνεδρίο της στην επέτειο της συμπλήρωσης πενήντα χρόνων από την έναρξη των μεταπολεμικών προσπαθειών που αναλήφθηκαν στην Ελλάδα για την πολεοδομική ανασυγκρότησή της.

Οι εισηγήσεις και οι τοποθετήσεις που έγιναν στη συζήτηση Στρογγυλής Τράπεζης που ακολούθησε, ουσιαστού της συμβολής του Συνεδρίου στη διερεύνηση ενός κρίσιμου ζητήματος της Νεοελληνικής Ιστορίας. Εκτιμάται ότι καλύτερης επαρκώς το φάσμα της βεματολογίας που είχε τεθεί από την Επιστημονική Επιτροπή του Συνεδρίου, και περιελάμβανε τις ακόλουθες ενότητες:

α) Η περίοδος του Μεσοπολέμου σε σχέση με τα μεταπολεμικά τεκταμένα. β) Η περιοδοποίηση της εποχής 1949-1974: πολιτική, οικονομική και κοινωνική ιστορία σε σχέση με την πολεοδομία της περιόδου. γ) Το οικονομικό υπέρβαρο πάνω στο οποίο οικοδομήθηκε η πολεοδομική θεωρία και πρακτική. δ) Οι φορείς άσκησης της

πολιτικής ρύθμισης του χώρου, το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας τους, η διάρθρωση και στελεχώνησή τους κ.ά. ε) Οι φορείς που αναπτύσσονται στο διεθνή χώρο και στην Ελλάδα, οι φορείς και τα πρόσωπα «παραγωγής θεωρίας» στη χώρα και το σύστημα διδασκαλίας στα ΑΕΙ. στ) Η ανάλυση και η μεθοδολογία των συγκεκριμένων Ρυθμιστικών Σχεδίων της Αθήνας και των άλλων πόλεων, και γενικότερα των πολεοδομικών παρεμβάσεων. ζ) Τα συγκεκριμένα πρόσωπα που έπαιξαν ρόλο στη ρύθμιση του χώρου. η) Η αποτίμηση των δευτερευόντων της περιόδου από τη Μεταπολίτευση μέχρι σήμερα.

Τμή τιμής: 4.000 δρχ. (+1.000 δρχ. για τα έξοδα αποστολής). Για παραγγελίες μέσω Internet, URL: <http://utpress.uoh.gr>, e-mail: press@uoh.gr (με αντικαταβολή).

Ιστορία της σύγχρονης Ευρώπης, 1789-2000

Denis Richards

Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2001

Κυκλοφόρησε νέα έκδοση του έργου του Βρετανού ιστορικού Denis Richards. Ο συγγραφέας, πρώην διευθυντής του Morley College και επιστημονικός συνεργάτης στο Πανεπιστήμιο του Sussex, παρουσιάζει μία επιτομή των γεγονότων που διαδραματίστηκαν στην ευρωπαϊκή ήπειρο από τα χρόνια της Γαλλικής Επανάστασης έως και το τέλος του 20ού αιώνα.

Στην αρχική του έκδοση το βιβλίο παρουσιάζει τις ιστορικές εξελίξεις έως το 1984, η εν λόγω έκδοση όμως είναι συμπληρωμένη έως και το 2000. Επιπλέον, με τη συγκατάθεση του εκδότη, η ελληνική μετάφραση της *Ιστορίας της Σύγχρονης Ευρώπης* παρέχει πολλές υποσημειώσεις που αναφέρονται στην ελληνική ιστορία και την επηγήνουν. Το έργο αυτό, της συμπλήρωσης του βιβλίου του Denis Richards με προσηκόντες επηγήνιματικές της ελληνικής ιστορίας, ανέλαβε ο μεταφραστής του έργου δρ Φανούριος Βώρος, ιστορικός και επίτιμος σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Η *Ιστορία της Σύγχρονης Ευρώπης* είναι έργο γραμμένο σε γλώσσα απλή και κατανοητή από όλους. Διαβάζοντας την κανείς, έρχεται σε επαφή με την κοινωνική, οικονομική και πολιτική ιστορία της Ευρώπης για διάστημα μεγαλύτερο των δύο αιώνων. Ωστόσο, το βιβλίο παρουσιάζει έσθ ορισμού ένα μεσοκείμενο—όπως σχεδόν πάντα συμβαίνει στις συντομικές ιστορικές αφηγήσεις—, ότι δηλαδή, τα ιστορικά γεγονότα δεν είναι δυνατόν να αναλυθούν σε βάθος, με αποτέλεσμα οι ερμηνείες τους να είναι μερικές φορές υπογραφικές και να φαίνονται απλουστευτικές. Δυστυχώς όμως, δεν υπάρχει άλλος τρόπος που να εξασφαλίσει, σε όσους το επιθυμούν, τη δυνατότητα γνώσης—σε ένα πρώτο γενικό στάδιο—της Ιστορίας.

Α. Δ.

Περιβαλλοντική και Πολιτιστική

Κληρονομιά της Κύπρου

Σοφοκλής Σοφοκλέους

Εκδ. Κέντρο Πολιτιστικής Κληρονομιάς, Λευκωσία 2001

Γνωστός από το επιστημονικό-συγγραφικό του έργο, ο Σοφοκλής Σοφοκλέους ίδρυσε στη Λεμεσό το Αρχείο Εκκλησιαστικής Κληρονομιάς, καθώς και το Κέντρο Πολιτιστικής Κληρονομιάς στη Λευκωσία. Το βιβλίο του *Περιβαλλοντική και Πολιτιστική Κληρονομιά της Κύπρου*, που απευθύνεται τόσο στους ειδικούς όσο και στο ευρύτερο κοινό, στοχεύει στο να προβληματίσει, να επιμορφώσει, να ευαισθητοποιήσει και να συμβάλει στην κατανόηση των προβλημάτων της πολιτιστικής μας κληρονομιάς από ένα κοινό που έξω να αγαπά την παράδοση και επιθυμεί να διασωθεί. Η επίσημη του Κέντρου και η συζήτηση με ειδικούς είναι ελεύθερη.

Κέντρο Πολιτιστικής Κληρονομιάς: Μ. Αλεξάνδρου 10 και Αλ. Κομνηνού 14, Λευκωσία, τηλ.: (02) 672086-7, e-mail: contact@heritage.org.cy, δικτυακός τόπος: www.heritage.org.cy.

Le regard des Grecs sur la guerre. Mythes et réalités

Συλλογικό έργο

Εκδ. Ellipses, Παρίσι 2000

Στα ένδεκα κεφάλια του βιβλίου αυτού εξετάζεται η εικονογραφία του πολέμου (και των πολεμιστών), καθώς και ο πόλεμος,

μέσα από κείμενα του 5ου και του 4ου αι. π.Χ., στα οποία διαφαίνεται η προσωπικότητα του συγγραφέα, σε συνάρτηση πάντα με την αντιμετώπιση του θέματος. Τέλος, μελετάται η περίπτωση δύο πόλεμων που δεν μας έχουν κληροδοτήσει γραπτές μαρτυρίες, αλλά έχουν παραδοθεί στον πόλεμο. Η πρώτη είναι η Σπάρτη – η οποία, όπως ξέρουμε, ήταν πάντα είτε σε πόλεμο είτε έτοιμη για πόλεμο – και η δεύτερη η Μασσαλία, που, αν και κάπως απομονωμένη, δεν ήταν πάντως λιγότερο μαχητική. Συγγραφείς είναι οι: Marie-Claire Amouretti, Jacqueline Christien, Françoise Ruzé, Pierre Sireux.

Αρναία

Περιοδική έκδοση, τεύχος 50

Εκδ. Δημ. Κύρου, 2001

Συγκεκριμένες απόψεις όσον αφορά στην ποιότητα, το μακεδονικό περιοδικό γιόρτασε το 50ο του τεύχος. Μαζί με τις ενχές μας για μια μακρά και πάντα σημαντική προσφορά, θέλουμε να συγχαρούμε τον εκδότη κ. Κύρου, ο οποίος, μετά από 13 συναπτά χρόνια κατά τη διάρκεια των οποίων χρησιμοποίησε τη μονοτονική γραφή, επιστρέφει στο πολυτονικό σύστημα, ως ένδειξη διαμαρτυρίας για την πρόταση της Απαιτοποίησης του ελληνικού αλφαβήτου, ενώνοντας τη φωνή του με εκείνη των 40 Ακαδημαϊκών και πλήθους Ελλήνων που αντιδρούν στη «νεωτερικιά» αυτή πρόταση.

La vie quotidienne en Grèce antique

Violaire Jeammet

Musée du Louvre, Réunion des Musées Nationaux, Paris 2000

Τεκμηριωμένος, καλογραμμένος, απλός και συνοπτικός. Εικονογραφημένος με φωτογραφίες από πήλινα ειδώλια, ο μικρός αυτός οδηγός της καθημερινής ζωής στην αρχαία Ελλάδα, που απρέζεται στη συλλογή ειδωλίων του Μουσείου του Λουβρου, αποτελεί ένα άριστο βοήθημα για την κατανόηση του θέματος το οποίο πραγματεύεται («ειδώλια για τη ζωή και το υπερπέραν»).

Σύναξη

Τριμηνιαία Έκδοση Σπουδής στην Ορθοδοξία

Τεύχος 78, Αθήνα, Απρίλιος-Ιούνιος 2001

Στο τεύχος αυτό έγκριτα άνθρωποι του πνεύματος πραγματεύονται το επίκαιρο και θεμελιώδες θέμα «Αποστολή και ιεραποστολή στην εποχή της Παγκοσμιοποίησης».

Τάλωσ

Περιοδική έκδοση Ινστιτούτου Κρητικού Δικαίου

Επιμ. Στρ. Παπαμανουσάκη

Τόμος Z3 (1999), Χανιά 2001

Στον τόμο αυτόν, που είναι αφιερωμένος στην περίοδο 1913-1996, περιέχεται (σε συνέχεια του τ. Z2) η «Ειδική νομοθεσία περί Κρήτης» (κρητικός αστικός κώδικας, κρητική πολιτική δικαιοσύνη, Οργανισμός Δικαστηρίων). Επίσης, τα ετήσια θέματα: «Περίοδος 1941-1945» (Μάχη της Κρήτης, εθνική καταγωγή, αντίσταση και απελευθέρωση), «Επισκοπαστάτο Κίνηματο» (Κίνημα Εθνικής Αιμής της 1916, Δημοκρατικό Κίνημα 1935, Αντιδικτατορικό Κίνημα 1938).

Αρχαιολογία της Μεγάλης Ελλάδας

Emanuel Greco

Εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2001

Πρόκειται για ένα βιβλίο που έλειπε από την ελληνόγλωσση βιβλιογραφία. Η μετάφραση του Κ. Σουρέφ διατηρεί το χαρακτήρα του πρωτότυπου κειμένου, που πραγματεύεται τοπογραφία, ανασκαφικά ευρήματα, ιστορικές-φιλολογικές μαρτυρίες και αρχαιολογικά πορίσματα με την άνεση του απόλυτου γνώστη του θέματος. Οι απόψεις, οι γνηνικές πηλυσμοί, οι σχέσεις τους και οι αντιθέσεις τους παρουσιάζονται με άριστη τεκμηρίωση. Πολλές εικόνες (δυστυχώς, τις περισσότερες φορές, κακής ποιότητας όσον αφορά στην εκτύπωση τους) πλαισιώνουν το γλαφυρό κείμενο.

Μαθηματικά και ποίηση

Στέφανος Μπαλής

Εκδ. Νησίδες, Αθήνα 2001

Εκινώντας από τον Αρχιμήδη και τον Ελύτη, ο συγγραφέας παρουσιάζει, στα έκπληκτα ματιά μας, ποιήματα με μαθηματικό περιεχόμενο!

Του έρωτα και του θανάτου

Μηρίστιο Μοντανάρο

Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2001

Αν και όχι αμιγώς αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, στα σπάνια αυτά «Ελληνόφωνα και ρομαντικά μοιρολόγια και ερωτικά τραγούδια από το Σαλέντο της Κάτω Ιταλίας» που σήμερα πια χάνονται, διατηρείται η γλώσσα, οπότε και η μνήμη των Ελλήνων της Μεγάλης Ελλάδας. Σε μετάφραση του Σωτήρη Τριβιζιά, το βιβλίο αυτό είναι αλλά μια ψηφίδα στο μωσαϊκό της Ιστορίας μας.

Η δημιουργία της ύστερης αρχαιότητας

Peter Brown

Εκδ. Εστία, Αθήνα 2001

Θαυμάσιο αυτό το μικρό βιβλίο (μόλις 170 σελίδες), και τι δεν περιέχει, από ιστορικές πληροφορίες έως την επιστημονική μέθοδο του μελέτητη. Τέτοια έργα (σε άριστη μετάφραση του Θεοδόση Νικολαΐδη) μας δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να δουλεύει ο ερευνητής. Ιστορικός που ξεπερνά το φράγμα του χρόνου και του πολιτισμού, που κατανοεί αλλά και «αισθάνεται» την εποχή που μελετά, είναι αυτός που θα έχει τα καλύτερα αποτελέσματα στην έρευνά του. Ο Peter Brown, σε τέσσερις διαλέξεις (1976) ιστορικο-ανθρωπολογικού περιεχομένου, μας διαφαίνεται σχετικά με τη νοοτροπία της πρωτοχριστιανικής περιόδου (ή της ύστερης αρχαιότητας). Τα γεγονότα αποκτούν την αληθινή τους σημασία και την πραγματική τους βαρυστία μόνο αν θεωρηθούν μέσα στο κοινωνικο-πνευματικό πλαίσιο στο οποίο πραγματώνονται. Το βιβλίο αυτό πρέπει να διαβαστεί όχι μόνο από όσους ενδιαφέρονται για την όμηλη αρχαιότητα αλλά και από όσους αγαπούν την έρευνα και τον προβληματισμό.

Ελληνικές γιορτές και έθιμα της λαϊκής λατρείας

Γ. Α. Μίγας

Εκδ. Εστία, Αθήνα 2001

Αξεπέραστο παραμένει το έργο αυτό, του οποίου επισημάνουμε εδώ τη δεύτερη έκδοση στη δημοτική γλώσσα (έχουν προηγηθεί άλλες τρεις στην καθαρεύουσα).

Το Σύμπαν, οι Θεοί, οι Άνθρωποι

Jean-Pierre Vernan

Εκδ. Πατάκη, Αθήνα 2001

Ζώντας σαν παρωμίδι, η αφήγηση αυτή μας συναρπάει με την ισχύουσα «αλήθεια» της. Η αρχαία ελληνική μυθολογία υπάρχει μέσα μας, δεσποτεί στον τόπο μας και στη ζωή μας. Οι «ελληνικές ιστορίες για τη δημιουργία του κόσμου» περιέχουν έναν συμβολισμό πάντοτε επίκαιρο, τον οποίο μας αποκαλύπτει ο εξέχων ελληνιστής J.-P. Vernan. Πολύ καλή η μετάφραση της Τ. Δημητριάδου.

Μακεδονία

Λουκάς Θεοδώρου

Εκδ. Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 2001

«Στα μονοπάτια των θεών και των ανθρώπων» είναι ο υπότιτλος του βιβλίου αυτού, που αρχικά σχεδιάστηκε για παιδιά, αλλά θα ευχαριστήσει εξίσου και τους μεγάλους, μας και πρόκειται για έναν οδηγό στον τόπο, τον τρόπο και το χρόνο. Όμορφα κείμενα, που πλαισιώνονται από πολλές, ωραίες και σωστά επιλεγμένες φωτο-

γραφίες, συγκροτούν ένα καλοδομημένο και πλήρες σύνολο. Η περιήγηση διαρθρώνεται σε επτά κεφάλαια με σαφείς τίτλους: α) Αιγυπτίς, Η πρώτη μας πατρίδα, β) Η Άγρια φύση, Ο άνθρωπος και οι σπηλιές του, γ) Τα νεολιθικά χρόνια, Οι άνθρωποι οργανώνουν τη ζωή τους, δ) Ολυμπος, Τα χρόνια του μύθου, ε) Αιωνή-Ζίνδος-Αιγές, Πόλεις και άνθρωποι στην απαρχή της ιστορίας μας, στ) Πέλλα, Η πρωτεύουσα του κόσμου, ζ) Δίον, Το Ιερό των Μακεδόνων. Έχοντας διαβάσει αυτό το βιβλίο, θα χαρείτε διπλά την κάθε σας επίσκεψη στο μακεδονικό χώρο.

Antioch, the lost ancient city

Συλλογικό έργο

Εκδ. Princeton University Press, Princeton 2000

Πρόκειται για τον κατάλογο μιας σημαντικότητας έκθεσης αφιερωμένης στην Αντιόχεια. Το έργο συγκεντρώνει δοκίμια των πιο γνωστών ειδικών στο θέμα. Την επιμέλεια του είχε η Christine Kondoleon. Για την παρουσίαση της έκθεσης συνεργάστηκαν όλα τα μουσεία (περισσότερα από 20) και τα ιδρύματα που έχουν στην κατοχή τους έργα προερχόμενα από την Αντιόχεια. Το αποτέλεσμα είναι ένας τόμος εξαιρετικά χρήσιμος για τη γνώση, την εμβάθυνση και την εκτίμηση του πολιτισμού που άκμασε στην Αντιόχεια της Συρίας η οποία σήμερα ανήκει στην Τουρκία. Η πόλη ιδρύθηκε το 300 π.Χ. από τον Σέλευκο Α' Νικητόρα και καταστράφηκε τον 7ο αι. μ.Χ., όταν κατέληξε από τους Αραβές. Στους 10 αιώνες ζωής της υπήρξε σπουδαίο κέντρο, χάρη στη στρατηγική της θέση, και συγκέντρωσε την πολιτισμική κίνηση της ύστερης αρχαιότητας. Για εμάς, η πόλη αυτή αποτελεί ένα μουσείο ψηφιδωτών διαπέδων.

Sauvegarde et mise en valeur des sites d'archéologie industrielle

Breme-Lisbonne-Rome-Roubaix

Επιμ. Dan Bernfeld

Εκδ. της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Βρυξέλλες 2000

Στην έκδοση αυτή παρουσιάζονται αναλυτικά εβδωμόητα μία περιπτώσεις βιομηχανικών κτηρίων που έχουν μετατραπεί σε μουσεία τέχνης-τεχνικής, στο πλαίσιο της βιομηχανικής αρχαιολογίας. Πολύ ενδιαφέρον και το CD-ROM που συνοδεύει την έκδοση. Πληροφορίες στο διαδίκτυο: www.eurosites2001.org.

Αρχαία Νεοελληνική Τέχνη,

Κριτικής και Μουσειολογίας

Περιοδική Έκδοση Εταιρείας Εικαστικών Μελετών
Αθήνα 2000

Την 1η Νοεμβρίου 2000 κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος ενός περιοδικού που έλεπε από την πολιτισμική κίνηση του τόπου μας. «Πότε άλλοτε στον τόπο μας τα έργα των εικαστικών τεχνών, οι συλλογές, οι πινακοθήκες, οι εκδόσεις, οι εκθέσεις δεν συναντούσαν το ενδιαφέρον του μεγάλου κοινού όσο στις μέρες μας. Όμως, για να καταλάβουμε καλύτερα την τέχνη και τον εαυτό μας –σε μια διεθνή εποχή, όπου το εθνικό και το παγκόσμιο αλλάζουν νόημα–, θα πρέπει να γνωρίζουμε τι ήταν αυτό που έκανε τους παλιότερους να αγαστούν αυτά τα έργα ή να αδιαφορήσουν» χρειάζεται πολλή δουλειά ακόμη, πρακτική και θεωρητική. Πρέπει να μάθουμε ποια είναι τα ίδια τα έργα των καλλιτεχνών μας, πότε έγιναν, πότε εκτέθηκαν ή δημοσιεύθηκαν, πότε και από ποιον αγοράστηκαν, ποιο έγραψαν ή αυτά και τι. Κατάλογοι έργων δεν υπάρχουν, ούτε καν για τον Κ. Παρθένη. Για να τεκμηριώσουμε ιστορικά κάθε έργο και κάθε καλλιτέχνη, θα πρέπει να καταγράψουμε και όλες τις ιστορικές μαρτυρίες-χειρόγραφα καλλιτεχνών, δημοσιεύσεις για το έργο τους, φωτογραφίες κ.ο.κ. Πρέπει να «ανασκαφούν» οι συλλογές και τα αρχεία –μικρά και μεγάλα, γνωστά και, προφανώς, άγνωστα–, ώστε να εντοπισθεί, να καταγραφεί και να μελετηθεί ποικιλοτρόπως κάθε ντοκουμέντο, κάθε πηγή ιστορικής πληροφορίας. Να συνθέσει ένας αδιάσπστο «κτηματολόγιο», μια βάση τεκμηρίωσης για γενόνητα και ιδέες.

Αυτό το έργο ανέλαβε μια ομάδα από στελέχη Μουσείων και Πα-

νησιτημίων της Ελλάδας και άλλων χωρών, και από νέους ιστορικούς τέχνης, ιδρύοντας (το 1991) την Εταιρεία Εικαστικών Μελετών, ένα μη κερδοσκοπικό μουσειολογικό ίδρυμα αφιερωμένο στην ανίχνευση, διάσωση, αρχαιοθήκη, μελέτη, δημοσίευση και αξιοποίηση των πηγών της νεοελληνικής τέχνης. Σπεύδουν όπου τους ζητηθεί, για να καταγράψουν ή να διασώσουν κάθε ντοκουμέντο ή άγνωστο έργο τέχνης, ενεργώντας σαν «τεχνοκριτικοί» χωρίς σύνορα.

Για το πλούσιο μέχρι σήμερα έργο τους μπορεί να διαβάσει κανείς στο πρώτο τεύχος του περιοδικού που εξέδωσαν, στο «Αρχαία Νεοελληνική Τέχνη, Κριτικής και Μουσειολογίας», το οποίο διανέμεται από μουσεία, γκαλερί, πανεπιστημιακά τμήματα Ιστορίας της Τέχνης, ή με συνδρομές, δωρεάν. Ένα τέτοιου είδους περιοδικό έλεπε από τη χώρα μας.

Όσοι ενδιαφέρονται για δωρεάν συνδρομή στο περιοδικό, ή για τις δραστηριότητες της Εταιρείας Εικαστικών Μελετών, μπορούν να απευθυνθούν στο τηλ.-fax 7223 606 ή στο e-mail ssva@otenet.gr.

La Città Greca Antica-Istituzioni, società e forme urbane

Συλλογικό έργο

Επιμ. Emanuele Greco

Εκδ. Donzelli, Roma 1999

Ο τόμος Η Αρχαία Ελληνική Πόλη-Θεαμώ, κοινωνία και αστικές μορφές περιλαμβάνει τα πορίσματα πρόσφατων, αρχαιολογικών κυρίως, ερευνών για τους θεσμούς, την κοινωνική δομή και την πολεοδομία των αρχαίων ελληνικών πόλεων. Εξετάζονται η χωροργάνωση, ο πολεοδομικός ιστός και η σχέση πόλεως-χωράς, από τα υστερογεωμετρικά μέχρι τα πρώτα ελληνοιστικά χρόνια, ενώ τεκμηριώνεται και η άποψη ότι στη διαμόρφωση των παραπάνω επεδράσαν περισσότερο από ένα πρότυπα, σε αντίθεση με την παλαιά επικρατούσα άποψη για την κυριαρχία του αθηναϊκού προτύπου. Η δομή της κοινωνίας και των θεσμών στις πόλεις, τα ταρικά έθνη και η διαμόρφωση της οικονομίας, του δημογραφικού πλαισίου, καθώς και μιας αστικής ταυτότητας των πολιτών, παραμένουν σε εμπεριρίες από διαφορετικές περιοχές της Μεσογείου.

Στο συλλογικό αυτό έργο διερευνούνται περιπτώσεις των αρχαίων και κλασικών χρόνων από την Κρήτη, την Εύβοια, την Αττική, την Πελοπόννησο, τις αποικίες στη Μικρά Ασία, το βόρειο Αιγαίο, τη Μαύρη Θάλασσα, τη Σικελία, την Κάτω Ιταλία, τα γαλικά και ισπανικά παράλια, και τέλος η περίπτωση της Αλεξάνδρειας των ελληνιστικών χρόνων.

Κώστας Σουβέρης

Κερκυραϊκά. Ricerche su Corcira

alto-arcaica tra Ionio e Adriatico

Luca Antonelli

Εκδ. «L' Erma» di Bretschneider, Roma 2000

Οι Ερετηρίες στην Κέρκυρα και οι ευβολικές παραδόσεις για τους Φαίαικες και τον Οδυσσέα στα χρόνια του Αηλιανού πολέμου, οι ευβολικές παραδόσεις για τους Άβαντες στην κερκυραϊκή Περαία της Ηπειρού, η Κέρκυρα των Βακχιαδών και η Επίδομος των Εγχελών του Κάδμου, οι Κυμωλίδες στην Κέρκυρα και ο θάνατος του Αρνιάδα στις όχθες του Αράχθου, η Κέρκυρα των τελευταίων Κυμωλιδών και η πτώση του καθεστώτος στην Κόρινθο και τις αποικίες, η εμπορική σημασία της περιοχής στη συμβολή του Ιονίου και της Αδριατικής, αποτελούν τις θεματικές ενότητες της μονογραφίας του Luca Antonelli, η οποία καλύπτει την περίοδο μεταξύ 8ου και 6ου αι. π.Χ. και φέρει το γενικό τίτλο Κερκυραϊκά.

Το έργο στηρίζεται στη διεξοδική ανάλυση και σύνθεση των αρχαίων πηγών, και κυριαρχείται από ένα νεωτερικό πνεύμα όσον αφορά στη φιλολογική υπόσταση, χρησιμοποίησε διαφορετικές από τις παγιωμένες οπτικές γωνίες και φωτισμούς τις λεπτομέρειες των μυθολογικών στοιχείων. Ο συγγραφέας προσεγγίζει συγκεκριμένα προβλήματα ιστορικής φύσης και αποφεύγει την περιγραφική αφήγηση εισρές επισοδίων. Η ιδιαίτερη όβια του βιβλίου Κερκυραϊκά εγκυπται στο γεγονός ότι συμβάλλει σημαντικά όχι μόνο στην ανάλυση του ιστορικού ενδιαφέροντος για την Κέρκυρα, τη στρατηγική της θέση και το ρόλο που αυτή διαδραμάτισε κατά τη

διάρκεια των γεωμετρικών και αρχαϊκών χρόνων, αλλά, κατ' επέκταση, και στην έρευνα σχετικά με θέματα αποικισμού και αρχαίου εμπορίου στο Ιόνιο και την Αδριατική. Πρόκειται για ένα πεδίο που, αν και απαχλόθηκε τους ειδικούς κατά το παρελθόν, θεωρείται σήμερα σχεδόν ανεξερεύνητο, και επομένως δεκτικό επιστημονικών προσεγγίσεων, δεδομένων όχι μόνο των αρχαιολογικών αποκαλύψεων των τελευταίων τριάντα ετών αλλά και των νέων ερμηνευτικών θεωριών των αρχαίων πηγών και των αναθεωρήσεων του μυθολογικού υλικού, που, σε συνάρτηση με τις ιστορικές παραμέτρους, ανατρέπουν προηγούμενες απόψεις ή διευρύνουν ορίζοντες με άγνωστες πτυχές.

Κώστας Σουερέφ

Venticinque secoli dopo l' invenzione della Democrazia

Συλλογικό έργο

Επιμ. Emanuele Greco

Εκδ. Fondazione Paestum, Salerno 1998

Το βιβλίο αυτό, με γενικό τίτλο «Εικοσιπέντε αιώνες μετά την επινόηση της Δημοκρατίας», συγκεντρώνει τις ανακρινόμενες ιστορικές και αρχαιολογικές ή οποίες είχαν παρουσιαστεί στην Ποσειδωνία, σε διαργάνωση του Ιδρύματος Paestum. Η συζήτηση για τη δημοκρατία στην αρχαϊότητα αναπτύχθηκε στη συνάντηση, και μεταφέρεται στο βιβλίο. Βασικοί της άξονες η Ελλάδα, η Μεγάλη Ελλάδα, η Σικελία, ο κόσμος των Ετρούσκων, η Ρώμη, η Γαλλική Επανάσταση και η σχέση μεταξύ σύγχρονης και αρχαίας Ελλάδας. Χαρακτηριστικό της συζήτησης η διεύρυνση των προβληματισμών με την αντιπαράθεση περισσότερων ειδικών.

Ο Luciano Canfora υποστηρίζει ότι οι συμβιβασμοί επέτρεψαν στην αθηναϊκή δημοκρατία να λειτουργήσει, αφού οι «κίριοι» -που κυρίως ασχολούνταν με την πολιτική- αποδέχονταν το δημοκρατικό σύστημα με «αντάλλαγμα» την κατάληψη από μέρους τους σημαντικών θέσεων και αξιωματίων, και υπογραμμίζει ότι ο όρος «δημοκρατία» (δηλός και κράτος) εκφράζει την κυριαρχία μιας μεριόρας και τη συμμετοχή όλων, αλλά με άριστο τρόπο, στην πολιτεία. Ο Οσβιν Μπριντ διερευνά το ρόλο της «οργανωμένης» με ορθολογικό τρόπο, αρχαίας ελληνικής πόλης στην πολιτική σκέψη των καιρών μας, ενώ ο Carmine Amparo θίγει το θέμα της συμμετοχής και της συγκρότησης στο πλαίσιο της αρχαίας πόλης και της δημοκρατίας. Η Pauline Schmitt-Pantel και ο Alain Schnapp αναφέρονται στην ιδιωτική και δημόσια συνδιείση, ο Mario Lombardo αναλύει την έννοια που έχει η δημοκρατία ως πολιτική πράξη και ως ιδεολογία, και ο Maurizio Giangiulio παρουσιάζει τη λεπτή ισορροπία της δημοκρατίας των Συρακουσών. Ο Bruno d' Agostino αναφέρεται στη συγκρότηση, ο πού τους Ετρούσκους, μιας πόλης με βάση τη διεύρυνση της αρχαίας τους τάξης, ενώ ο Filippo Coarelli σχολιάζει τις συνελυσεις και τις ψηφοφορίες στην πρόωρα εξελιχόμενη Ρώμη της ρεπουμπλικανικής περιόδου (200-27 π.Χ.). Τέλος, ο Pierre Vidal-Naquet υπογραμμίζει το ρόλο της «αθηναϊκής δημοκρατίας» το 1788 στη Γαλλία, και ο Αθανάσιος Κάλιαρας αναλύει την σύγχρονη Ελλάδα σημεία και μορφές πρόσληψης της αθηναϊκής δημοκρατίας.

Ο τόμος περιλαμβάνει τις παραρτήσεις, αντί επίλογου, του πολιτικού Francesco De Martino, ο οποίος υπενθυμίζει ότι η ακμή της αθηναϊκής δημοκρατίας συμπίπτει με την ηγεμονία της και την περιορισμένη συμμετοχή των πολιτών στις αποφάσεις της πόλης, στοιχεία μιας ατελούς δημοκρατίας που, τηρουμένων των αναλογιών, αναγνωρίζουμε και στη σύγχρονη δημοκρατία.

Κώστας Σουερέφ

Η μουσική Ακρόπολη

Ιωάννης Γιαννόπουλος

Εκδ. Εσόπτρον, Αθήνα 2001

Με το τρίτο κατά σειρά πόνημά του, ο συγγραφέας και ερευνητής Ιωάννης Γιαννόπουλος επιδιώκει να μας μεταδώσει όχι μόνο τις γνώσεις του γύρω από τη μουσική της πλευρά του Ιερού Βράχου, αλλά και το πάθος του για τη διαφύλαξη της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Η ιερή γεωμετρία της Ακρόπολης, η υπόγειοι ναοί και τα κρυμμένα αγάλματα, οι φυλακές μιας μουσικής παράδοσης, οι θυσιές των Ελλήνων για την υπεράσπιση του Ιερού Βράχου ενάντια

στους ξένους κατακτητές, η μοναδική μυστικιστική σχέση των Ελλήνων με αυτόν, Επιτύλιοντα σε μια αριστοτεχνική πλοκή, με συγκλονιστικές μαρτυρίες, άγνωστα ιστορικά στοιχεία και αποκαλυπτικές φωτογραφίες, που μας παρασύρουν σε ένα ταξίδι αποκάλυψης, μύησης, γνώσης και καθάρσης...

Συλλογή Γεωργίου Τσοκοζίδη

Το Βυζάντιο με τη ματιά ενός συλλέκτη

Συλλογικό έργο

Εκδ. Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλοτριώσεων

Αθήνα 2001

Ο κατάλογος αυτός περιλαμβάνει τις φωτογραφίες και τα λήμματα των αντικειμένων που εκτίθενται στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού από τις 29 Ιουνίου έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001, στο πλαίσιο μιας περιοδικής έκθεσης «που επιδιώκει να παρουσιάσει την πρόσληψη της βυζαντινής τέχνης από την πλευρά ενός συλλέκτη, όπως αυτή γίνεται αντιληπτή μέσα από τις συλλεκτικές του επιλογές». Τα έργα που κυριαρχούν ανήκουν στην πρωτοβυζαντινή και μεσοβυζαντινή περίοδο (4ος-12ος αι.), και σε μικρότερο βαθμό στους υποτροβυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους (13ος-19ος αι.). Χωρισμένα με βάση το είδος των αντικειμένων στα οποία αναφέρονται, τα λήμματα συνοδεύονται από ένα μικρό εισαγωγικό κείμενο με γενικές πληροφορίες, στην αρχή κάθε κατηγορίας εκθεμάτων, καθώς και από μια σύντομη επεξηγητική βιβλιογραφία.

Zeuqma, a bridge from past to present

Συλλογικό έργο

Εκδ. Republic of Turkey, Prime Ministry, Southeastern Anatolia

Project, Regional Development Administration, Τουρκία 2001

Αν και, στην πραγματικότητα, δεν πρόκειται για τίποτα παραπάνω από ένα φωτογραφικό πανόραμα -και μάλιστα όχι πάντα καλαίσθητο ή προσεγμένο- η έκδοση αυτή θα μπορούσε να θεωρηθεί πολύτιμο μνημείο και μόνο για τη μοναδικότητα των εντυπωσιακών ευρημάτων που απεικονίζονται στις εσάδες της και προέρχονται από την αρχαία πόλη Ζεύγυμα, χτισμένη στη νοτιοανατολική Ανατολία στις όχθες του Ευφράτη ποταμού. Τα θέματα των κειμένων της περιόριστοι, ουσιαστικά, στην ιστορία των σωστικών ανασκαφών -που διεξενήργησαν στην περιοχή από τον Ιούνιο έως τον Οκτώβριο 2000- αλλά και σε κάποιες γενικές πληροφορίες για το Ζεύγυμα και αναφορές στα ευρήματα (ψηφιδωτά αναμνηστικά τέχνης, τοιχογραφίες κ.ά.).

Προερχόμενα από τις σωστικές ανασκαφές, τα ευρήματα αυτά διηγούνται την ιστορία μιας πόλης που ιδρύθηκε πριν από 2.300 χρόνια από τον Σελεύκο, σε μια θέση εξαιρετικά μεγάλης σημασίας από στρατηγικής απόψεως. Στους αιώνες που ακολούθησαν, το Ζεύγυμα, αποτελούμενο στην πραγματικότητα από δύο διδμες πόλεις -τη Σαλεύκεια στη δυτική όχθη του Ευφράτη και την Απάμεια στην ανατολική-, τις οποίες ένωνε μια γέφυρα πάνω από τον ποταμό, επρόκειτο να διαδραματίσει σημαντικότατο ρόλο στην ιστορία ανάπτυξης ή και εκφυγχισμού, αφού στην περιοχή θα κατασκευαστεί φράγμα, με αποτέλεσμα να καλυφθεί η πόλη με τα νερά του ποταμού που κάποτε αποτέλεσε γι' αυτήν πηγή ζωής.

Η γέννηση του νοσοκομείου

στη βυζαντινή αυτοκρατορία

Timothy Miller

Εκδ. Ιερά Μητρόπολις Θηβών και Λεβαδείας, Αθήνα 2001

Από τη μελέτη αυτή μαθαίνουμε πως τα σύγχρονα νοσοκομεία έχουν τις ρίζες τους στο Βυζάντιο, του 4ου αιώνα και πως η δομή τους ήταν τόσο ουσιαστικά μελετημένη, που ακόμα και σήμερα παραμένει η ίδια. Τα δε νοσοκομεία της Λατινικής Δύσης, καθώς και τα ενοχλητικά μουσουλμανικά ιδρύματα, είχαν ως πρότυπο τους βυζαντινούς ξενώνες ή νοσοκομεία. Τέλος, επιστημονικά το γεγονός ότι, στη βυζαντινή ιατρική εκπαίδευση, βασικό ρόλο είχαν οι γνώσεις της αρχαίας ελληνικής ιατρικής. Το βιβλίο αυτό διαβάσει ενδιαφέροντα χάρη στην άριστη δουλειά του μεταφραστή-επιμελητή, καρδιο-

λόγου Νίκου Δ. Κελέρμενου. Διάθεση: I.M.Θ. & A., (0261) 28330, και Ιατρικές Εκδόσεις ΒΗΤΑ, (01) 6714371.

Ο Μέντωρ

Δελτίο της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας
Αθήνα 2001

Αναφερόμαστε εδώ στα δύο τελευταία τεύχη του περιοδικού «Ο Μέντωρ». Το τεύχος 58 (Ειμαίρα και τα Αρχαία) αρχίζει με κείμενο του Β. Χ. Πετράκου, το οποίο αναφέρεται στην «Ανασκαφική και δημοσιευτική πολιτική της Αρχαιολογικής Εταιρείας» (παρουσίαση της έκδοσης του βιβλίου του Π. Θέμελη, *Ήρωες και ηρώα στη Μεσσηνή*). Άλλο σημαντικό κείμενο είναι αυτό του Ι. Ε. Δημιακόπουλου, που εξετάζει «Το σχέδιο του Bassano (1670): Η Αθήνα και τα μνημεία της Ακρόπολης». Στη συνέχεια (Ιστορία της Ελληνικής Αρχαιολογίας), βρίσκεται το β' μέρος της εργασίας της Ντ. Βασιλικού «Ερίκος Ξλήμεν». Οι «τρικοί θησαυροί», καθώς και το σχέδιο σε μια εικόνα του Σινά του Χ. Μπακιρτζή. Τέλος, στις εκδόσεις, αναφέρεται το βιβλίο του Ν. Σ. Δεπάστα, *Οι κρατικές οργανώσεις και πολιμική τέχνη των αρχαίων Ελλήνων (1600-146 π.Χ.)*.

Το τεύχος 59 είναι αφιερωμένο στη Γενική Συνέλευση της Εταιρείας.

Ελληνική Εταιρεία

Τριμηνιαία έκδοση

Αθήνα, Απρίλιος-Ιούνιος 2001

Στο τεύχος αυτό του περιοδικού της «Ελληνικής Εταιρείας για την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς», δημοσιεύονται κείμενα για τη συνεχόμενη μάχη για τον Μαραθώνα, την 4η Ημερίδα Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας, τη Στρογγυλή Τράπεζα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον, καθώς και νέα από τα παραρτήματα της Ελληνικής Εταιρείας και άλλων φορέων.

L'Archéologue

Αρχαιολογικό περιοδικό, αρ. 55

Παρίσι, Αύγουστος-Σεπτέμβριος 2001

Πολύ ενδιαφέρον άρθρο στο τεύχος αυτό, μεταφρασμένο από τα Ρωσικά, αυτό του V. A. Koznetsov, το οποίο αφορά στην εύρεση, σε υπόγειο παλιού σπιτιού στο Vladikavkaz, τμήματα πήλινου ενεπίγραφου δίσκου, παρεμφερούς με αυτόν της Φαιστός. Αναφέρεται η πιθανότητα να είναι κίβδηλος, του 19ου αιώνα, αν όμως είναι αυθεντικός, περιλαμβάνει νέα σημεία - αλλά και ήδη γνωστά, χάρη στο Δίσκο της Φαιστός, βάσει του οποίου ο Ε. Πολυγιαννίκης αναγνώρισε τη γραφή.

Επίσης, μεταξύ των εκθέσεων που παρουσιάζονται στα περιοδικά, είναι και αυτή στην πόλη της Αθίνων, με θέμα «Οι Έλληνες στην Ιταλία». Παρουσιάζεται, τέλος, η σημαντική συλλογή του Μουσείου Calvel, που αποτελείται κυρίως από αγγεία του 4ου αιώνα, προερχόμενα από την Απουλία, τη Λουκανία και τη Καμπανία. Τα γραπτά αυτά αγγεία δείχνουν καθαρά την τοπική επίδραση στην ελληνική τέχνη.

Ιλιού Μέλαθρον 2000

Συλλογικό έργο

Εκδ. Υπουργείο Πολιτισμού-Νομισματικό Μουσείο, Αθήνα 2001

«Το Νομισματικό Μουσείο στο κατώφλι του 21ου αιώνα» είναι ο υπότιτλος του μικρού, συνοπτικού και άρτια παρουσιασμένου αυτού εντύπου, το οποίο είναι αφιερωμένο στους δωρητές και χορηγούς του, στο διάστημα της τελευταίας πενταετίας του 20ού αιώνα, συνέβαλαν στον εμπλουτισμό του μεταεπιστημονικού Μουσείου με εξαιρετικά τεχνουργήματα. Παρουσιάζονται επιλεκτικά ορασιμεία από τα σημαντικότερα προκείμενα - για παράδειγμα, τύπος οργυρίου τετραδράχμων που φέρουν πρωτότυπη και πολύπλοκη στη διάρθρωση της παράστασης, η οποία πιθανώς να αποτελεί την «πρώτη προσπάθεια χρονογραφικής αποτύπωσης της τότε γνωστής οικονομικής». Τα κείμενα αφορούνται στους: Γ. Τουράτση, Η. Τουράτη, Ι. Ράλλη και Ι. Στάγια, ενώ οι φωτογραφίες είναι του Κ. Ζενικάκη.

Οι γυναίκες στην ελληνική αρχαιότητα

Βάλια Ξενίδου-Schild

Εκδ. Ερμής, Αθήνα 2001

Το νέο αυτό βιβλίο των εκδόσεων Ερμής έρχεται να καλύψει ένα σημαντικό κενό της ελληνικής βιβλιογραφίας. Πρόκειται για μια σφαιρική και εμπειριστατωμένη μελέτη, με θέμα τις γυναίκες εντός των κοινωνικών, πολιτικών και πολιτισμικών πλαισίων της ελληνικής αρχαιότητας. Απευθύνεται στο ευρύ αναγνωστικό κοινό, αλλά παράλληλα αποτελεί και ένα χρήσιμο επιστημονικό εργαλείο για τον συνεχώς αυξανόμενο αριθμό ιστορικών στην Ελλάδα, οι οποίοι «αισθάνονται επιτακτική την ανάγκη ανανέωσης της θεματολογίας τους και εμφάνισης σε προβλήματα της αρχαίας ιστορίας με τα οποία δεν έχει ασχοληθεί η έρευνα».

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, πολλές ερευνητικές καθάρσιες να ανασύρουν τις γυναίκες από το περιθώριο αιώνων ληθμονίας και να τις φέρουν στο προσκήνιο της ιστορίας, προσδιόδοντας τους μύθους συλλογικής ταυτότητας και στρέφοντας την προσοχή της «επιστημής» ιστοριογραφίας σε μία νέα προβληματική, που αφορά στις σχέσεις των δύο φύλων, στις διαφορές και στο ρόλο τους σε οικιακές ιστορικές περιόδους. Σε συνδυασμό πάντα με την ανάπτυξη της κοινωνικής και ιστορικής ανθρωπολογίας, η προσπάθεια αυτή δικαιώθηκε σε μεγάλο ποσοστό. «Θεωρώντας τις γυναίκες ως άτομα που συμμετέχουν στα κοινωνικά δράματα, αυτό που σήμερα απασχολεί την έρευνα δεν είναι πλέον η καταγραφή μιας ιδιαίτερης «ιστορίας των γυναικών» αλλά η οξείδερική ανίχνευση των πολυσχών μορφών έκφρασης των ιστορικών μεταβαλλόμενων ρόλων και των δύο φύλων μέσα στον κοινωνικό χώρο όπου ζρούν».

Το βιβλίο αυτό καλύπτει χρονικά την περίοδο από τη μυκηναϊκή έως και το τέλος της ελληνοριστικής εποχής. Η συγγραφέας προσάπτει να ανασυγκροτήσει, σε χρονική αλληλουχία, τον κοινωνικό περίγυρο και τους κανόνες που τον διαμόρφωσαν, χρησιμοποιώντας τα επιμέρους δεδομένα των πηγών και αντλώντας τις σχετικές με τις γυναίκες πληροφορίες, τόσο από τις γραπτές όσο και από τις αρχαιολογικές μαρτυρίες που είχε στη διάθεσή της. Πλούσια εικονογράφηση, η έκδοση αυτή αναφέρεται στις γυναίκες και το γάμο, το θάνατο, τη διατροφή, την ενδυμασία, τον ενκόμο, την πορνεία, την υιοθεσία, την παραγωγή. Εκτός από την εκτεταμένη βιβλιογραφία, περιλαμβάνει και μεγάλο αριθμό βιβλιογραφικών παραπομπών στις υποσημειώσεις, μέσω των οποίων η συγγραφέας προσάπτει να καλύψει το -αναγκαστικό, λόγω της περιορισμένης έκτασης του βιβλίου- κενό όσον αφορά στην παρουσίαση γόνιμων ανταπαρθεύσεων και διαφορετικών απόψεων πάνω σε επιμέρους θέματα.

Μνημείο και Περιβάλλον

Επιστημονική Ετήσια Έκδοση, τ. 6, 2001

Εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2001

Το περιοδικό αυτό, αφιερωμένο στην αρχιτεκτονική κληρονομιά και το περιβάλλον, στο 6ο του τεύχος (έκδοση της Εταιρείας Αίμων, της Ελληνικής Εταιρείας-Παράρτημα Θεσσαλονίκης και της U.S.P.) εγκαινιάζει μια νέα συνεργασία για την έρευνα και τη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και του περιβάλλοντος, με τη συμβολή διεθνών επιτροπών ειδικών.

Ανθέμων

Ενημερωτικό Δελτίο της Ε.Φ.Α.

Αθήνα, Ιούλιος 2001

Το 8ο τεύχος του περιοδικού της Ενώσεως των Φίλων Ακρόπολεως δημοσιεύει δύο σημαντικά κείμενα, την ομιλία του Χαρ. Μπούρα, Προέδρου της Επιτροπής Συντηρήσεως Μνημείων Ακρόπολεως, για τα έργα που επιτελέστηκαν κατά το έτος 2000, και την ομιλία του Επίτιμου Εφόρου Ακρόπολεως Π. Καλλιάνη, για τα έργα που έγιναν κατά την περίοδο των δύο τελευταίων ετών στην νέα κλιτύ της Ακρόπολης. Επίσης, δημοσιεύεται η παρουσίαση του σταθμού του ΜΕΤΡΟ Ακρόπολεως, στον οποίο εκτίθενται ευρήματα από τον ίδιο αυτόν χώρο, με τρόπο μελετημένο, καλαίσθητο και «διαπαιδα-

γωικό». Τέλος, παρουσιάζεται η –πολύ σημαντική για την παιδεία στον τόπο μας– 6η Ημερίδα «Εκπαιδευτικοί και Προγράμματα για την Ακρόπολη», που οργανώνει η αρχαιολογική Αρχαιολογία Κ. Χατζησαλάνη, μαζί με τις αρχαιολόγους Είρ. Καϊμάρα και Α. Λεοντή.

Πυρραΐων Χώρα

Μάκης Αξιώτης

Εκδ. Δήμος Πολυχνίτου, Λέσβος 2001

«Οδοιπορικό στον Τόπο και στον Χρόνο του Δήμου Πολυχνίτου» αναφέρεται ο συγγραφέας. Κι όμως, ο μικρός αυτός οδηγός δεν αρκείται στο να μας ξεναγήσει σε έναν χώρο μαγευτικό, παρά μας δείχνει πράγματα που μόνι μας σίγουρα δεν θα βλέπαμε. Μας αποκαλύπτει, γυρίζοντας μας μέσα σε τόπους και τοπία, την ιστορία του νησιού και επέκεινα, του πολιτισμού μας από τη χαραγή του έως τις μέρες μας. Ο συγγραφέας, γιαντρός, ιστοριοδίφης και γεωπόρος, αλλά πάνω από όλα επιστήμονας με ευαισθησία και αγάπη για το νησί και τους ανθρώπους του, ρίχνει, για χάρη μας, το φως των πολύπλευρων γνώσεων του στη νοτιοανατολική περιοχή της Λέσβου, μια περιοχή πλούσια σε ιστορία, σε φυσικές ομορφιές και σε πολιτισμικά κατάλοιπα.

Το Μυστήριο Θουκυδίδης

Luciano Canfora

Εκδ. Σαββάλας, Αθήνα 2001

Μοιάζει με τη διαλεκτική ενός μυστηρίου. Οραία μεταφρασμένη από τον Ν. Μπιργιάνη, η μελέτη αυτή αποκαθιστά την αλήθεια στη βιογραφία του Θουκυδίδη. Το λάθος για τον τόπο και το χρόνο εστίασης του μεγάλου αυτού άνδρα οφείλεται σε ένα μπερδεμένο των αλεξανδρινών αντιγραφών ανάμεσα στα έργα του Θουκυδίδη και του Ξενοφώντα. Και καθώς το λάθος ήταν «αρχαίο», κανένας δεν το έβλεπε ως λάθος, παρά όλοι, φιλόλογοι και ιστορικοί, προσπαθούσαν να δικαιολογήσουν το αδικαιολόγητο. Ο Έλληνας Luciano Canfora, τοποθετώντας στη σωστή τους θέση και σειρά τα ιστορικά κείμενα των δύο αρχαίων συγγραφέων, αποκαλύπτει μια ιστορική αλήθεια του 5ου αι. π.Χ.

Μέντορας

Περιοδικό Επιστημονικών και Εκπαιδευτικών Ερευνών
Αθήνα 2001

Το τρίτο τεύχος του εξαμηνιαίου αυτού περιοδικού, που περιέχει σημαντικά κείμενα (με ξενόγλωσση περίληψη), απευθύνεται κυρίως στους εκπαιδευτικούς και στον κόσμο των επιστημόνων. Τα θέματα, ενδιαφέροντα και επίκαιρα, είναι: Κ. Κολιτσάουλου, *Δημιουργική γήρανση και εκπαίδευση*, Χρ. Παναγιωτακόπουλος και Γ. Κουστουράκης, *Η παρουσίαση του Διαδικτύου (Internet) στα σχολικά εγχειρίδια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης: Συγκριτική μελέτη*, Γ. Κατσούδα, *Εξαιρέσεις στο σχηματισμό της προστακτικής της Κοινής Νέας Ελληνικής*, Αθ. Σ. Σκούρας, *Η διδρυση των ορίων μιας αναπαράστασης στη δημιουργία και διατήρηση ερευνητικού περιβάλλοντος*, Μ. Χιονίδου-Μοσκόφουλου, *Απόψεις των εκπαιδευτικών για την πορεία ανάπτυξης της διδασκαλίας μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια των Μαθηματικών*, Χρ. Παπαρίζος, *Κοινωνική και παγκόσμια αλληλεξάρτηση: συνέψεις στις γλώσσες και κρατικές πολιτικές*, M. I. Salvana, *Disciplining of a spectrum of teaching strategies for instruction in Physical Education*. Στη συνέχεια, παρατίθενται βιβλιοκρισίες και ανακοινώσεις-συνέδρια. Στο μέλλον όμως, τα τεύχη θα είναι θεματικά, ώστε το κάθε θέμα να αντιμετωπίζεται σφαιρικά.

Ανένδοτα σπουγγήματα του θρησκευτικού θεάτρου του 19ου αιώνα

Μ. Μανουσάκας, Β. Πούχνης
Εκδ. Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 2000

Πρόκειται για την κριτική δημοσίευση πέντε έμμετρων δραματικών έργων του 17ου αιώνα, γραμμένων από τρεις κληρικούς. Οι μελετητές δούλεψαν βάσει μιας φωτοτυπίας ενός μοναδικού κώδικα, που καταστράφηκε το 1974, όταν πυρπολήθηκε το προεδρικό μέγαρο στη Λευκωσία. Ο Μιχαήλ Βεσπάρης είναι ο συγγραφέας

των τριών πρώτων έργων, που έχουν ως θέμα τη Θεοτόκο και τις ρήσεις των προφητών, τον Ελεάζαρ και τους επτά παίδες. Το τέταρτο έργο γράφτηκε από τον Γρηγόριο Κονταράτο, με θέμα τους τρεις παίδες εν καμίνω. Το πέμπτο, του Γαβριήλ Προσοφά, είναι το Δράμα περί του γεννηθέντος τυφλού. Άρτια η μελέτη των δύο ειδικών σε θέματα φιλολογίας-ιστορίας-θεάτρου. Η εισαγωγή μάς εισάγει σε έναν κόσμο αλλιώτικο, όπου η συνύπαρξη των δύο εκκλησιών (ανατολικής ορθόδοξης και δυτικής καθολικής) απέδωσε το θέατρο αυτό του αιγιακού χώρου.

Ο Γκύζης στην Τήνο

Συντ. Κωνσταντίνος Διδασκάλου

Εκδ. ΠΙΕΤ και ΙΠΤ, Αθήνα 2001

Πρόκειται για τον κατάλογο της έκθεσης που πραγματοποιήθηκε (1-23.9.2001) στην Τήνο, για τα 100 χρόνια από το θάνατο του καλλιτέχνη. Σύμφωνα κείμενα ειδικών μας εσάγου στο έργο του Γκύζη, το οποίο γνωρίζουμε μέσα από τον κατάλογο (όσοι δεν πήγαμε στην Τήνο), που περιέχει θαυμάσια τυπωμένες φωτογραφίες πινάκων από διάφορες συλλογές και μουσεία. Οραίο κείμενο αλλά, κυρίως, άριστη πηγή για να γνωρίσουμε καλύτερα το έργο ενός από τους πιο χαρακτηριστικούς ζωγράφους της Ελλάδας του 19ου αιώνα.

Η γέννηση της λογοτεχνικής ερμηνείας

Στάυρος Τσιτσιρίδης

Εκδ. Στιγμή, Αθήνα 2001

«Η ερμηνεία του ποιήματος του Σίμωνιδη στον Πρωταγόρα του Πλάτωνα» είναι ο υπότιτλος του θαυμάσιου αυτού πηλίματτος, στο οποίο ο συγγραφέας αναλύει τη μεθοδολογία του Πλάτωνα με τρόπο σοφό και εύληπτο, και μας χαρίζει ένα μάθημα ιστορίας των ιδεών.

Παιδαγωγικά της λαογραφίας

Μ. Γ. Μερακλής

Εκδ. Ιωλίκος, Αθήνα 2001

Δεκαέξι κείμενα καταμετρημένα σε τρεις ενότητες: α. Προσδιορισμός και λειτουργία του λαϊκού πολιτισμού και της λαϊκής παράδοσης, β. Λαϊκός πολιτισμός και παράδοση σε σχέση με το παιδί, γ. Γνώση του λαϊκού πολιτισμού και της παράδοσης ως αρωγών στη διδασκαλία κυρίως λογοτεχνικών κειμένων.

Το πάθος για τα άστρα του 17ου αιώνα

Michelle Grenet

Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 2001

Ένας περήτανος στις σελίδες ενός βιβλίου και στο πέρασμα του χρόνου και των νοσηριών. Σε άριστη μετάφραση του Σταύρου Βλόντακη, που φαίνεται να σεβεται το ύψος της δημιουργού, το βιβλίο αυτό δείχνει τη μετάβαση από τις δοξασίες στον ορθολογισμό, με όχημα τα άστρα και την αστρονομία.

L'Histoire

Μηνιαίο περιοδικό (τ. 257)

Παρίσι, Σεπτέμβριος 2001

Το τεύχος αυτό έχει ως θέμα κορμού «Το κλίμα από το έτος 5000». Ερευνητάς, με τις σύγχρονες μεθόδους, την ιστορία του κλίματος, μπορούμε να γνωρίζουμε τη θερμοκρασία στις διάφορες γεωλογικές φάσεις και να ταυτίζουμε τις φυσικές καταστροφές (πλημμύρες, σεισμούς κ.λπ.) με την ιστορία νοσηριών των πληθυσμών. Οκτώ άρθρα, χρονολογικός πίνακας, γραφικά, φωτογραφίες, βιβλιογραφία, συνιστούν ένα θαυμάσιο αφιέρωμα, που απαντά σε πολλές ερωτήσεις και γεννά νέες γόνιμες απορίες.

Η κεραμική των Μαργαριτών

Κατάλογος έκθεσης

Εκδ. Πολιτιστική Κίνηση Μαργαριτών & ΚΜΝΚ, Μαργαρίτες 2001

Ενδιαφέρον και προσεγμένος ο κατάλογος αυτός, περιλαμβάνει τα κείμενα, σχέδια αλλά και φωτογραφίες από την ομπόλη έκθεσης.